

GRAFIKAI SZEMLE

SAJKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődék Budapesten.

KÖNYVNYOMDÁK.

I. kerület (Vár).

Egyetemi nyomda,
Iskola-tér 3.
Magyar kir. Államnyomda,
Nándor-ter 1.

II. kerület (Viziváros).

Bagó M. és Fia,
Ponty-utca 4.
Heisler Jaroslav,
Várkert-rakpart 1.
Müller K. (Münster K.),
Albrecht-út 5.

III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre,
Remetchegy.
Bichler I.,
Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton,
Serfőző-utca 10.

IV. kerület (Belváros).

Athenaeum, irodalmi és
nyomdai részv.-társ.,
Ferenciek-tere 3.
Barcza József,
Lipót-utca 6.
Belvárosi könyvnyomda,
(tul. Varga E. és Grósz B.)
Lipót-utca 43.
Buschmann Ferencz,
Koronaherczeg-utca 8.
Franklin-Társulat, magy.
irod. int. és könyvny.,
Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula,
Aranykező-utca 1.
Hedvig S.,
Károly-körút 22.
Hunyadi Mátyás, irod. és
könyvnyomda-intézet,
Zöldfa-utca 43.
Kahn és Róth,
Ujvilág-utca 6.
Langer Ede és Fia,
Zsibárus-utca 1.
Mercur kő- és könyv-
nyomda,
Kecskeheti-utca 5.
Nagy Sándor,
Papnövelde-utca 8.
Országgyűlési Értesítő
nyomdája,
Megyeház-utca 12—18.
Pataki I. utóda (Sarkadi I.),
Egyetem-utca 2.
Poldini Ede és Társa,
Ferencz József-rakpart 32.

Posta-nyomda,
Főposta-épület.
Süsz Dávid,
Haltér 5.
Ullmann József,
Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp,
Régi posta-utca 3.
Wodianer F. és fiai,
Sarkantyús-utca 3.

V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.,
Arany János-utca 18.
Czettel és Deutsch,
Bálvány-utca 12.
Hamburger és Birkholz,
Nádor-utca 19.
Hungária-könyvnyomda
és kladó-üzlet,
Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa,
Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai,
Vadász-utca 28.
Károlyi György,
Rudolf-rakpart 7.
Kaufmann József,
József-ter 13.
Kertész József,
Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp,
Arany János-utca 34.
Légrády Testvérek,
Váci-körút 78.
Löw Ede,
Váci-körút 80.
Márkus Samu,
Báthory-utca 20.
Minerva kő- és könyv-
nyomda,
(tul. Gansl Zs.) Sas-utca 20.
M. kir. postatakarékpénz-
tár nyomdája,
Széchenyi-utca 2.
Országos központi községi
nyomda-reszvénytárs.
Lipót-körút 22.
Pallas, irodalmi és nyom-
dai részvénytársaság,
Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság,
Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
Könyvnyomdája,
Dorotya-utca 14.
Központi könyvnyomda,
(tul. Kirschmann I.) Hold-
utca 25.
Pollák M. Miksa,
Bálvány-utca 21.
Preszburger Frigyes,
Arany János-utca 14.
Schlängel Testvérek,
Váci-körút 33.

Schlesinger és Kleinberger,
Bálvány-utca 18.
Weissmann (sz. Laszk) E.,
Nádor-utca 18.
Zawadil E.,
Zoltán-utca 13.

VI. kerület (Teréz- város).

Bróza Ottó,
Váci-körút 17.
Corvina-nyomda,
Révay-utca 14.
Ehrnstein Mór,
Laudon-u. 4.
Engel S. Zsigmond,
Lovag-utca 7.
Európa, irodalmi és nyom-
dai részv.-társaság,
O-utca 12.
Fővárosi nyomda, vona-
lozó- és könyvkötő-
részvénytársaság,
Podmaniczky-utca 37.
Fried és Krakauer,
Eötvös-utca 19.
Fuchs Samu és Társa,
Podmaniczky-utca 27.
Galitzenstein H.,
Hajós-utca 33—35.
Gelléri és Székely,
Podmaniczky-utca 45.
Goldschmiedt Lipót,
Révay-utca 6.
Grünhut Miksa,
Lazar-utca 2.
Gutenberg-nyomda,
Gyár-utca 31.
Herrman Ignác,
Laudon-utca 10.
Hornyánszky Viktor,
Aradi-utca 14.
Hunnia-könyvnyomda,
Szerecsen-utca 85.
Kassino Jakab,
Király-utca 28.
Kosmos műintézet, kő- és
könyvnyomda r.-t.,
Aradi-utca 8.
Klein Testvérek,
Révay-utca 10.
Kunoss Vilmos és Fia,
Teréz-körút 38.
Löbl Dávid,
Andrássy-út 19. és Sze-
recsen-utca 20—24.
Magy. kir. államvasutak
menetjegy-nyomdája,
Csengery-utca 33.
Mahrer Testvérek,
Szerecsen-utca 38.
Manswirth Lipót,
Podmaniczky-utca 5.
Markovits és Garai,
Lazar-utca 13.

Muskát Béla,
Teréz-körút 29.
Nagel István,
Dessewffy-utca 21.
Neumayer Ede,
Szerecsen-utca 35.
Pollacsék Mór,
Révai-utca 22.
Posner K. Lajos és Fia,
Csengery-utca 81.
Quittner József,
Szerecsen-utca 1.
Radó Izor,
Váci-körút 1.
Rigler József Ede r.-t.,
Rózsa-utca 55.
Roth és Krausz,
Vasvári Pál-utca 9.
Schmidt H.,
Szerecsen-utca 6.
Szkurka István és Társa,
Podmaniczky-utca 78.
Vörösmarty-nyomda,
Mozsár-utca 8.

VII. kerület (Erzsébet- város).

Beck F.,
Valero-utca 12.
Deutsch József,
Károly-körút 7.
Eckstein Bernát,
Király-utca 45.
Feldmann Mór,
Dohány-utca 6.
Garai Mór,
Károly-körút 3.
Goldfaden Márk,
Kazinczy-utca 7.
Herkó Páter nyomdája,
Csömöri-út 123.
Klopper Samu,
Kazinczy-utca 35.
Löbl Mór,
Király-utca 27.
Löblovitz Zsigmond,
Csömöri-út 84.
Neuwald Illés,
Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda,
Rombach-utca 8.
Propper Leó,
Erzsébet-körút 35.
Reich Ármán,
Dohány-utca 84.
Rubin J.,
Király-utca 13.
Schmelcz és Schillinger,
Akácfa-utca 22.
Weisz és Spatz,
Csányi-utca 13.
Wendt Lajos,
Dob-utca 12.
Zeisler M.,
István-ter 17.

VIII. kerület (József város).

Alkotmány-könyvny.,
Mária-utca 11.
Budapesti Hirlap nyomd.
Rökk Szilárd-utca 4.
Csokonai-nyomda,
Csokonai-utca 10.
Fritz Ármán,
József-körút 9.
Jäger T.,
Kerepesi-út 23.
Kohn Simon,
József-körút 5.
Kunstädter Vilmos,
József-körút 7.
Landau József,
József-körút 48.
Laufer M.,
Nagyfuvaros-utca 11.
Magyar Nyomda
(Szemere A. és Társa),
József-utca 45.
Rózsa Kálmán és neje,
Szentkirályi-utca 30.
Szent Gellért-nyomda.
(Valter E.)
Práter-utca 44.
Weissenberg Ármán,
József-körút 28.

IX. kerület (Ferencz- város).

Engelmann Mór,
Kálvin-t. 2. és Károly-körú
Pátria-nyomda részvényt-
ársaság,
Üllői-út 25.
Vasvári Lajos,
Üllői-út 41.
Winter Antal,
Üllői-út 69.

X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny.
Jászberényi-út 1.

BETŰÖNTÖDÉK.

Államnyomda (I. f.)
Athenaeum (I. f.)
Egyetemi nyomda (I. f.)
Első Magyar Betűöntöde-
Részvénytársaság,
VI., Dessewffy-utca 32.
Fischer és Mika
VII., Király-utca 83.
Franklin-társulat, könyv-
nyomda-részvénytárs.
Pallas-nyomda r. t. (I. f.)
Pátria-nyomda (I. f.)
Pesti Könyvnyomda-r.-t.
(I. f.)
Rigler J. E. (I. f.)

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

- Abauj-Szántó.**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi.**
Vongrey Gusztáv.
- Ada.**
Berger L.
- Alsó-Kubin.**
Trnkóczy József.
- Apatin.**
Szavadill József.
- Arad.**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda.
Gyulai István.
Lengyel Lipót.
Muskát Miksa.
Román gör. kel. egyház-megye nyomdája.
Rényi Lipót és Fia.
Steigerwald A.
- Aranyos-Maróth.**
»Dőczy-nyomda, tulajd.:
Nemedi László.
- Aszód.**
Magy. kir. javító-intézet nyomdája.
- Baja.**
Kollár Antal és Fia.
Nánay Lajos.
Streinz Gyuláné.
- Balassa-Gyarmat.**
Balassagyarmati könyvnyomda-reszvtárs.
Halyák István.
- Balászfalva.**
Gör. k. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad.**
Salamon Mór.
- Bártfa.**
Blayer M.
- Békés.**
Báró Drechsel Géza.
Povázsay László.
- Békés-Csaba.**
Corvina-ny. (Szihelszky József.)
Lepage Lajos.
Povázsay Sándor és Guszt.
- Belényes.**
Süssmann Lázár.
- Beregszász.**
Haladás-könyvnyomda, tulajd.: Juhász Pirokska.
- Besztercze.**
Botschar T.
Orendi Károly.
- Besztercebánya.**
Machold F.
Singer és Sonnenfeld.
- Bicske.**
Lederer Hermann.
- Bonyhád.**
Raubitschek Izor.
- Brassó.**
Gött János és Fia.
Közművelődés-nyomda.
Muresianu Aurél.
Schlandt és Társai.
- Breznóbánya.**
Kreislér J.
- Buziás.**
Ullmann F.
- Csáková.**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya.**
Fischel Fülöp.
- Csiksomlyó.**
Ferenczrendi nyomda.
- Csikszereda.**
Györgyjakab Márton.
- Csongrád.**
Csongrádi Híradó nyomdája (tul.: Hegyi Antal).
Tiszavidék nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné.
Weisz Márkus.
- Csorna.**
Neumann Samu.
- Csurgó.**
Vágó Gyula.
- Czegléd.**
Piros J. és Társa.
Sebők Béla.
- Debrecezen.**
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Debrecezeni Ellenőr ny. Ifj. Gyürky Sándor.
Hoffmann és Társa.
Kutasi Imre.
László Albert.
Schwartz E.
Városi nyomda.
- Deés.**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta.**
Heldenwanger József.
- Déva.**
Hirsch Adolf.
Kroll D.
- Deveszer.**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton.**
Hirsch Mór.
- Ditró.**
Ditró és Szárhegy községek nyomdája.
- Dombóvár.**
Első dombóvári könyvnyomda és papírszergyár.
- Dunaföldvár.**
Schwarz Manó.
- Duna-Szerdahely.**
Adler Netti.
Goldstein Józsuá.
- Eger.**
Baross-nyomda (tulajd.: Páunz S.)
Egri könyvny. részvtárs.
Érseki lyeumi nyomda.
Löw Samuel.
- Eperjes.**
Kösch Árpád.
Pannónia-nyomda (tulajdonos: Hedry Bertalan és Stehr D.)
Stamberger Lajos.
- Érsekujvár.**
Kohn Samu
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva.**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva.**
Matkovich A.
- Erzsébetváros.**
Kotzauer D.
- Esztergom.**
Buzárovits G.
Gerenday József.
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom.**
Wunder J.
- Felső-Eőr.**
Schodisch Lajos.
- Fertő-Nezsider.**
Horváth B.
- Fiume.**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerouscheg G.
Karlitzky Ferencz.
Mochovich Emidio
Stabilimento Tipo-litografico Fiumano.
- Fogarás.**
Thierfeld Lipót.
- Galánta.**
Első galántai könyvny.
- Galgóc.**
Seidl Jakab.
Sternér Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós.**
Szabó Testvérek.
- Gyoma.**
Kner Izidor.
- Gyöngyös.**
Braun Bertalan.
Herzog Á. E.
Kohn L.
Kohn Mór.
Kovács Fülöp.
- Győr.**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Győregyházmegei könyvnyomda.
Pannonia-könyvnyomda (tul. Szítay és Raab).
Surányi János.
- Győr-Sziget.**
Gross G. és társa.
- Gyula.**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár.**
Püspöki lyc. nyomda.
Voltz H.
- Hajdú-Böszörmény.**
Szabó Ferenczné
- Hajdú-Nánás.**
Bartha Imre.
- Halas.**
Práger Ferencz.
- Hatvan.**
Hoffmann J. L.
- Hódmező-Vásárhely.**
Lévai Fülöp.
Részvénytársaság.
Városi nyomda.
- Holics.**
Hotascha J.
- Homonna.**
Waller M.
- Huszt.**
Mermelstein Fülöp.
- Igló.**
Schmidt József.
Túra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác.)
- Ipolyság.**
Neumann Jakab.
- Jász-Apáti.**
Gallovich Dezső.
- Jászberény.**
Brünauer Adolf és Társa.
- Kabod.**
Deutsch Mózes.
- Kalocsa.**
Malatin Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár.**
»Berzsenyi D. e. könyvny. (tul. Nemeth ivérek).
Hagelmann Károly.
Jancsovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár.**
Buxbaum József.
- Karánsebes.**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Oréhoja Antal.
- Karczag.**
Szódi Miksa.
- Kassa.**
Bernovics Gusztáv.
Gross Soma
Özv. Lippóczy J.-né és ifj. Nauer H.
Ries Lajos.
Werfer Károly.
Wesselényi Géza.
- Kecskemét.**
Fekete Mihály.
Pannonia-nyomda.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László.
- Késmárk.**
Dr. Altmann Dávid.
Kling János.
Sauter Pál.
- Keszthely.**
Farkas János.
Nádai Ignác.
- Kézdi-Vásárhely.**
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Heimecz.**
Klein József.
- Kisbér.**
Korda Miksa.
- Kis-Czell.**
Menyhárt Julia.
- Kis-Kőrös.**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kun-Félegyháza.**
Feuer Illés.
Reneyaz József.
- Kis-Marton.**
Dick Ede.
- Kis-Pest.**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás.**
Szekeres József.
- Kis-Várda.**
Berger Ignác.
- Kolozsvár.**
Ellenzék nyomdája.
Gámán János örökösei.
Gombos és Sztupjár.
Közművelődés-nyomda.
Lehmann V. Sándor.
Magyar Polgár nyomdája.
Polcz Albert.
Stratzinger G.
- Komárom.**
Özv. Krausz Ignácné.
Petőfi-nyomda.
Rónai Frigyes.
Spitzer Sándor.
- Körmend.**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöczbánya.**
Joerges A. özv. és fia.
- Közeg.**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kula.**
Berkovits Márk.
- Kún-Szent-Miklós.**
Bors Károly.
Csanády József.
- Lajta-Szent-Miklós.**
Fleischmann Ignác.
- Léva.**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa.**
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós.**
Steier Izidor.
- Lőcse.**
Reisz M. József.
- Losoncz.**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczy Sándor és Társa.
Roth Simon.
- Lugos.**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz K.
- Magyar-Óvár.**
Czéh Lajos.
- Makó.**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká.**
Wiesner Alfréd.
- Máramaros-Sziget.**
Blumenfeld és Dávid.
Deutsch és Berger
Részvénytársaság.
Wider Mendel.
- Maros-Vásárhely.**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda.
Grün Vilmos.
- Mátészalka.**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes.**
Reissenberg G. A.
- Mező-Berény.**
Maár László.
- Mezőtúr.**
Gyikó Károly.
- Mindszent.**
Weisz Ignác.
- Miskolcz.**
Forster Rezső.
Gedeon és Társa.
Stamberger Bernát.
- Módos.**
Staits György.
- Mohács.**
Blandl János.
Rosenthal Márk.
- Moór.**
?
- Munkács.**
Özv. Blayer Pinkászné és Fia.
Kroó Hugó.
Munkács könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése: Kozma és Grünstein.
- Muraszombat.**
Grünbaum Márk.
- Nagy-Atád.**
Günsberger Antal.
- Nagy-Bánya.**
Molnár Mihály.
Nánási István.
- Nagy-Becskerek.**
Gresits I.
Jokly Lipót.
Pleitzy Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse.**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed.**
Cirner és Lingner.
- Nagy-Kanizsa.**
Fischel Fülöp.
Singer Lipót.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly.**
Ifj. Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
- Nagy-Kikinda.**
Kiadói nyomda.
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Kőrös.**
Nagykőrösi Közlöny nyomdája.
Ottinger Ede.
- Nagy-Marton.**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály.**
Landesmann B.
- Nagy-Rőcze.**
Guttmann Fülöp.
- Nagy-Surány.**
Leuchter Sámuel.
- Nagy-Szalonta.**
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben.**
Drotleff József.
Institut tipografic.
Krafft C. Vilmos.
Reissenberger Adolf.
Róman püspöki könyvny.
- Nagy-Szent-Miklós.**
König Salamon.
Wiener Nánán.
- Nagy-Szombat.**
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Winter Zsigm. özvegye.
- Nagy-Szöllös.**
Zinner Mór.
- Nagy-Tapolcsány.**
Piatzko Gy.
- Nagyvárad.**
Berger Sámuel.
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Ling József.
Laszky Armin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rosenbaum Vilmos.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
Szigligeti-nyomda r.-t.
Ungár Jenő.
- Naszód.**
Concordia-részvtárs.

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOLOYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-AN

VII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1897 MÁRCZIUS

3. SZÁM

MEGHIVÓ.

A Könyvnyomdások Szakköre 1897. évi márczius hó 21-én, vasárnap délelőtt 1/2 10 órakor, a IV. ker. Társaskör földszinti termében (Kalap-utca 17. sz.) tartja meg

hetedik (XV.) rendes közgyűlését

melyre a kör tagjai tisztelettel meghívotnak.

Napirend:

1. Titkári jelentés a Kör működéséről.
2. Pénztáros jelentése a Kör pénzbeli ügyeiről.
3. A választmány indítványai:
 - a) »Mondja ki a közgyűlés, hogy *Ács Mihály*, boldogult t. elnökünk sírját mindaddig, míg a Kör fennáll, gondozni fogja és minden évben Mindenszentek napján koszorút helyez arra.«
 - b) »Mondja ki a közgyűlés, hogy egy nyomdász-kaszinó létesítését óhajtja; e czélból bizza meg a közgyűlés az új választmányt, hogy tegye meg a lépéseket és e czélból bocssáson ki aláírási íveket egykoronás tagsági illetékkal.«
4. Három számvizsgáló választása.
5. Tisztviselők újjáválasztása.
6. Netáni indítványok és kérdéstételek.

Budapest, 1897. február hóban.

A választmány.

Tekintve, hogy alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges, a Kör t. tagjait kérjük, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek.

Az alapszabályok 13. §-a értelmében indítványok a közgyűlés előtt nyolcz nappal nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csak oly sürgős természetű indítványok képezhetnek kivételt, melyeknek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

Az évi jelentést és mérleget lapunk más helyén hozzuk.

Nyomdászok otthona.

Egy régi eszme kezd körünkben tetet ölteni a legújabb időben: egy állandó helyiségnek — kaszinó-szerű jelleggel való megteremtése.

Az eszme, a mint tudjuk, nem új; hisz benne találjuk ezt Szakkörünk házszabályaiban is, mely egyik eszköznek tűzi ki körünk céljai elérésében.

A választmány kebelében utóbb határozott indítványként merült föl, hogy végre mégis meg kell tenni az elhatározó lépést ezen oly régóta vajudó kérdés tár-

gyában s szakítani kell azzal a kishitűséggel, mely, a hányszor ez eszme felmerült, mindig azzal állott elő, hogy: hátha nem sikerül?!
Ha akarjuk, sikerülni kell!

Azzal tisztában vagyunk, hogy körünknek okvetlenül szüksége van egy olyan eszközre, mely tagjait szellemileg szorosabb kapcsolatba hozza; a mely alkalmat ad tagjainknak az egymással való gyakoribb érintkezésre, a mely által megtalálják azokat az eszközöket és módokat, a melyek egy egészséges, műveltséget és szakismereteket állandóan fejlődésben tartó nyomdásztársadalmat teremtenek. És ez semmi más nem lehet, mint egy szigorúan szolid alapokra fektetett, kaszinó-szerű körhelyiség.

Hányan vannak tagjaink között, a kik a napi fárasztó, sokszor nemcsak testi megerőltetéssel járó, de szellemet is ölő munka után szívesen keresnének fel olyan helyet, a hol egy-két órát szórakozva eltöltsenek; csak hogy vendéglő vagy kávéházba vagy nincs kedvök menni, vagy nem telik; nem is véve tekintetbe, hogy ilyen helyeken ritkán találkozza ismerősökkel, vagy legalább szakmabeli ismerősökkel, nem is vonzza őket valami különös dolog oda. Egy állandó körhelyiségben, a hol mindig találunk ismerősöket, a hol egy-egy játszma billiárdot, egy-egy dominót, sakkot stb. megcsinálhatunk, a nélkül, hogy az étel-italra való költekezés kötelező volna; a hol szak- és egyéb lapok, kiválóbb nyomtatványminták állanak rendelkezésre; a hol a napi társadalmi eseményeket, kiválóbb nyomdászati munkákat, momentumokat szívesen megvitatni kész szakmabelieinkre akadunk, ez egészen másként lenne; oda szívesen tekintene be akárki is, a ki a művelt szellemi társas-élet iránt fogékonysággal bír.

Azután milyen csinos dolog volna, ha saját otthonunkban rendezhetnénk felolvasó-üléseket, társasestélyeket, melyek a szórakoztatás mellett ismét csak emeltyűi a szellemi fejlődésnek; ez mind lehetővé válna igen csekély áldozatával tagjaink anyagi erejének, különösen akkor, ha — a miben nem is kételkedünk — jelenlegi taglétszámunkhoz még eddig a körön kívül álló művelt tagtársaink egy része is csatlakoznék.

Lássunk csak egy kis számítást.

A tagsági díj jelenleg 30 kr. havonként, ez kitesz egy évben 3 frt 60 krt; ezért az összegért megkapják tagjaink a Grafikai Szemlét, melynek előfizetési ára 2 frt, és az Évkönyvet, melynek 60 kr. az ára. A fenn

maradó egy forintért kárpótlást találnak tagjaink a rendeztetni szokott multságokon való ingyenes részvétel által. Az eddigi tagsági díjért tehát tisztességes ellenszolgáltatást nyújtott körünk eddig is. Hogy most már egy rendes otthonunk legyen, nem kellene több, mint 20 krral való felemelése, tehát egy koronára való kiegészítése a tagsági díjnak; ez a 20 kr. havi kiadási többlet egy egész sorozatát nyujtaná a különféle kedvezményeknek tagjaink részére; s hogy ez, ezen csekélyke díjemelésből kivihető volna, kitűnik a következő kombinációból: 500 tagnak ezen célra fordítandó havi 20 krajczárja kitesz évenként 1200 forintot; a nyomdászokkal szoros kapcsolatban oly sok tisztességes elem van, hogy ha ezek közül csak ötvenet számítunk kültagnak, akkor a legminimálisabb számot vettük; minthogy ezeknek egész tagsági díja, t. i. az egy korona havonként a kaszinó céljaira szolgálna, ezen tétel 300 frt bevételt tüntetne elő; ezen két tétel tehát már 1500 frtra rug. No most, van még egy forrás, mely minden kaszinószerű körhelyiségnek rendes bevételét szokta képezni: ez a tekcasztal-, sakk-, domino- és kártyapénz, továbbá a kedélyes estélyek alkalmával vendégektől beszédett szerény részvételi díj; ezt bizvást tehetjük 500 frtra évenként. Ezekből láthatjuk, hogy 2000 frt bevételre számíthatunk. Ezzel szemben állana a helyiség bére 1200 forinttal, a fűtés, világítás 200 frttal, tisztogatás 100 forint, egyéb kiadások ismét 100 frttal, a mi együtt kitenne 1600 frtot, tehát 400 frttal kevesebbet, mint az előirányzott bevétel.

Azt fogják mondani: hát a berendezkedés? Nagyon helyesen! Erre is számítottunk. A nyárára már nem szükséges megnyitni a helyiséget, de igenis szükséges a május 1-jétől való befizetés; a május—októberi fél év befizetései kitennének 600 frtot, ebből fedezhetnénk az első negyedévi 300 frtos lakberrészletet, míg a másik 300 frt első részletétül szolgálna a körülbelül 1200 frtot kitevő berendezésnek; a többi 900 forintot könnyen törleszthetnénk három év alatt a fennmaradó évi 400 frt pluszból.

Ebből láthatjuk, hogy kicsiny áldozattal mily helyes dolgot lehetne megcsinálni és mi nem kételkedünk, hogy Budapest főváros 2000-en felüli nyomdászából egy negyedrészt legalább is igen szívesen fog hozzájárulni a minden tekintetben előnyünkre és becsületünkre való nyomdász-otthonnak megteremtéséhez; mert meggyőződésünk, hogy ezen otthon oly gyűpontot fog képezni társadalmunkban, mely rövid idő alatt éreztetni fogja jótékony hatását.

Felhívjuk tehát tagtársaink figyelmét a választmányának a küszöbön lévő évi közgyűlésen megteendő ebbeli indítványára, s reméljük, hogy az életrevaló eszme a megérdemelt lelkes pártfogásban fog részesülni.

Nemzetközi hirlapkiállítás.

A Grafikai Szemle utolsóélti számában jelzett nemzetközi hirlapkiállításra nap-nap után több és több külföldi, érdekesnél érdekesebb hirlap érkezik.

Minden egyes példány leírása sok időt venne igénybe, másodsor e lap szűk kerete sem engedi, hogy lefoglaljam cikkem részére az egész rendelkezésre álló helyet, tehát a tek. szerkesztő úr engedelmével csak egyet-mást mondok el a már meglévő anyagról.

Ez a hirlapgyűjtemény, ha közszemlére lesz kitéve, ránk nyomdászokra nézve igen tanulságos és eléggé meg nem becsülhető tapasztalatokat, útmutatást fog nyujtani, és habár a magyar nyomdászat is kiállja már a versenyt a többi országok nyomdászatával, mégis érdekes összehasonlítást fog fölmutatni a külföldi és hazai hirlapjaink között úgy alakjára, mint beosztására nézve. Erről is elmondhatjuk azt a példabeszédet: *a hány ház, annyi szokás!*

Itt láthatjuk majd az angol *Times*, az eddig mint legnagyobb hirlapot emlegetett ujság mellett, a még ennél is jóval nagyobb és terjedelmesebb (főlnyitva 154 centiméter széles és 74 centiméter hosszú) 9 (kilencz) hasábos, nonpareille betűkkel szedett és Rio de Janeiroban megjelenő spanyol nyelvű *Journal de Commerciot*.

Nem kevésbé érdekes, habár nagyságra nézve nem oly nagy, mint a Rio de Janeiroban megjelenő lap, *Shanghaiiban* megjelenő kínai betűkkel szedett két lap, melynek címei: az egyik *Hu-Pao*, a másik *Shên-Pao*. Ez a két lap kínai selyempapírra van nyomva; de csak az egyik oldalára, mert a papir vékony volta akadályozza, hogy mindkét oldalon nyomható legyen. Míg a mi lapjaink legtöbbször, sőt azt lehetne mondani, kivétel nélkül inkább oly alakúak, hogy álló alakúaknak lehetne nevezni, vagyis magasabbak, mint szélesebbek, addig a kínaiak lapjukat a szélességében terjesztik ki.

Ugy mint mindenben, japán testvéreik e részben is túlszárnyalják a kínaiakat, inkább simulnak a civilizációhoz és jóval mögöttük hagyják a »czopfosokat« lapjaikkal is. A lap, melyet a bécsi japán főkonzul küldött be a kiállítás céljára, négyoldalas, fehér ujságpapírra van nyomva, és olyan az alakja, mint a *Fővárosi Lapoké*. A nyomása tiszta és kiállításra az igényeket teljesen kielégíti.

A ceyloni cs. és kir. osztrák-magyar főkonzul elküldötte a szigeten megjelenő lapokat. Ezek közül ritka példány a buddhisták hivatalos lapja, mely két nyelven jelenik meg s angol címe így hangzik: *The Organ for the Buddhists in Ceylon*. (Ceylon-sziget az indiai oceánon több mint 2¹/₂ millió lakossal, kik szingaliak, malajok, vad veddák és jobbra buddhisták, Anglia birtoka.)

Az Amerikában élő kínaiaknak is van lapjuk, mely szintén sárga papírra van nyomva (a kínaiaknak kedvencz színük a sárga) és a címe: *Chine Americain*, kínai betűkkel van szedve, de van benne elvétve néhány apróbb cikk angol nyelven is.

Yokohamában két angol nyelvű napilap jelenik meg, ezek egyikének szerkesztője német hirlapíró. Kiállításuk hasonló a többi angol lapokéhoz, nonpareille betűkkel vannak szedve ugyanolyan formában, mint a *Times*. Címök: *The Japan Mail Summary* és *The East Japan World*.

Egyiptomból különféle arab betűkkel nyomott lapok érkeztek. Ezek a lapok annyiból különböznek a mi lapjainktól, hogy míg mi balról jobbra olvasunk, addig

e lapok — mint minden keleti írás — a héber is: jobbról balra olvasandók. E szerint a lap címe is az utolsó oldalon kezdődik, és ott végződik, a hol mi szoktuk — kezdeni. Az *Egypt* és *Al-Mokattam* hat-hasábos nagy lapok.

Csehországból is nagyszámú hirlap jött a kiállításra, úgymint napilapok, heti- és havi folyóiratok, illusztrált lapok, de a legkülönösebb köztük a *Student* című, a mely összehajtvá olyan alakot mutat, mint az iskolás gyermekek generálisának szokott lenni, mikor katonásdit játszanak, t. i. egy Δ papircsákó.

Már e néhány szemelvényből is látható, hogy mily tanulságos lehet egy ily kiállítás csupán szak szempontból is, és reméljük, hogy szaktársaink nem is mulasztják el megnézni, ha megnyílik.

Spitzer Márk.

A szedő és korrektor.

(Folytatás.)

A magyar nyelv ellen elkövetett merénylet miatt történt csekély kitérés után eljutottunk oda, hogy cikksorozatunk tulajdonképeni tárgyára: a korrektor és szedő világába, nézhetünk, azaz ezen világnak megvilágításába kezdhetünk.

Helytelen dolgot állítanánk akkor, ha azt mondanók, hogy ez a világ sötét, de viszont nem állítanánk akkor sem igazat, ha azt állítanók, hogy teljesen világos.

Sem az egyik, sem a másik. Félig derengő világ van ott leginkább, mit csak néha-néha világít meg egy-egy be-bezúzó fény sugar, de melynek fénye szintén elvész a sűrű, néha átláthatatlan ködszerű homályban.

Bizonyára lesznek sokan, kik a korrektorok szobájának a titkait ismerik, de talán nem úgy, miként ismerniök kellene s épp azért nem fognak annak az ott uralgó eszmemenetnek, elfogultságnak és néha — talán — önhittségnek a taglalásába, bonczolásába, mert nem akarják a szertehuzás birodalmát még kuszáltabbá tenni, vagy pedig az illető szintén egyike azon »öngondolkozó«-nak, kinek megvan minderről a saját hamisítatlan véleménye, melyhez, mi természetesebb, semmi kétség sem fér s melynek megdöntésére aztán szintén nem vállalkozik senki, talán éppen a fentebb mondott okoknál fogva.

A munka, mit a korrektorok végeznek, igen elismerésre méltó, a mit a szedők végeznek, dicséretre méltó.

Hogy miért csak elismerésre méltó a korrektorok munkája és miért dicséretes a szedőké, annak a magyarázata igen egyszerű és a következő: a korrektortól jó és helyes javítást kívánnak csendes, nyugodt helyen, a szedőtől pontos, jó, helyes munkát követelnek olyan helyen, melyhez egy méhkas szongása valóságos áhítatos csenddel eltelt templom.

Míg a korrektor vissza-visszamehet a hasáb bármely helyére, hogy ezt vagy azt a vélt hibát, eltérést kijavítsa, addig a szedő az ilyent az ólom-darabokban

nehezen is lelné meg, meg talán eszébe sem jut; gondolván: majd megleli a korrektor a hibát.

Azért tehát felesleges lenne vitatni, hogy ki okosabb: a szedő-e vagy a korrektor? Bizonyára vannak igen értelmes korrektorok, a kiknek helyes, megállapodott nézetük, alapos tapasztalatuk és, a mi fő, következetességük van, mint a hogy viszont vannak szedők, kiknek tiszta munkájához nem férhet a legtudálékosabb korrektornak szőrszálhasogatása sem; de azt mégis el kell ismernünk, hogy a döntő akarat — ha erre kerül a sor — s ha ugyan ilyenről egy lelkiismeretes, tanult és következetes szerző mellett beszélhetünk, mégis a korrektor részén van.

Nem akarom én itt azt bizonyítani, hogy milyen könnyű a szedőszekrény mellett elkövetni a szavak ólombarakásánál a hibákat; azt sem akarom megemlíteni, hogy milyen kényelmes a korrektori asztal mellett ülve, szép lassan végigszántani a levonatok tiszta szélein és a szegény szedőt a hétszandős hideg-leléssel környékeztetni, midőn a korrekturáját megkapja; végtére is sok, igen sok esetben megvan a jogosultsága a korrektor szántásának is, habár arról legtöbbször a szedő nem is tehet semmit.

Mert gondoljuk csak el úgy magunkban, hogy a korrektornak mégis csak vigyázat a főkötclessége, míg a szedő merőben lazán gondolkozhatik; ha például az osztást tisztán végzi a szedő, biztosítva van arról, hogy betűkeverékes hiba nem jön elő levonatóban, hacsak a szedésnél nem túlfigyelmetlen, hol egy szót vagy kihagy, vagy egy szóval többet szed, avagy elvétí ezt vagy azt a szedési szabályt stb., míg a korrektornak örködni kell azon, hogy azokat az apró koboldokat, melyek a szedővel üzték játékukat, onnan, abból a birodalomból, hol csupán *tiszta levegőnek* szabad honolnia, kiűzze.

Persze, hogy az ilyen figyelmetlenségből eredt hibákat, mely a szedőtől kétszeres időt rabol el, nem szívesen lát a szedő és hajlandó mindjárt, még ha napnál világosabban áll is előtte az ő vigyázatlansága, a korrektor szentelt vizét leszedni.

Igaz, hogy a szedő, ki figyelmetlenségeért ugyan csak ráfizet munkájára és morog és átkozza a korrektor mellett saját magát is, bizony nem egyszer esik meg, hogy a korrektor bölcselkedésének vagy következetlenségének áldozatává válik a korrektura megcsinálásánál.

Távolról sincs szándékomban, hogy végzett munkájáért korholjam a korrektort, mert hiszen nagyon jól tudom, hogy nehéz úgy a szedőnek, mint a korrektornak az állása, sőt tapasztalásból tudom, hogy ha az ember lelkiismeretes, következetes korrektor, akkor nemcsak nehéz az állása, hanem terhes is.

Azt is jól tudom, hogy a nyomtatványban található esetleges sajtóhibáért legtöbbször a korrektor a felelős; mert végtére is, az ő dolga az, hogy figyeljen a hibátlan szedésre, a szedő pedig csak az, hogy szedjen, hacsak a nyomdászok mintaképével: *Tótfalusi Kis Miklóssal* nem gondolkozik illetétképen, hogy: »a nyomdász ne csak mesterember és egyszerű nyomdász legyen, a ki nem bajlódván a szöveggel, gépiesen szedi az egyik betűt a másik mellé, hanem egyszersmind

tudományosan képzett olvasó is, a ki munka közben gondolkodik, bírál, töpreng, reflexiókat tesz, *sőt, a hol szükségesnek látja, még javít is, mert a nyomdásznak tisztában kell lenni azon nyelv természetével és helyesírásával, a melyen dolgozik.**

E dolgozatban tehát nem is akarnám a sajtóhibáknak a szedők által elkövetett halmazát szellőztetni, mert azok úgy sem kerülnek a nagyközönség elé, hanem azokra a hibákra rámutatni, melyek a korrektorok következetlensége folytán kerülnek a szedő levonatába s melyek nemcsak hogy a szedőnek okoznak bosszankodást, — hiszen ez a legkisebb baj — hanem egy esetlegesen nagy gonddal kiállított nyomtatványt, ha valaki az ilyen következetlenségre figyel — külső szépsézetű és helyes orthografiai szempontból tekintve a dolgot — egészen elrontanak.

Kis példákon kezdjük a bizonyítást, hogy aztán a megkezdett úton haladva, annál biztosabban hatolhassunk be a korrektorok és a magyar nyelv világába, kimutatván sok egyebek között azt is, hogy: a hány ház, annyi szokás; a hány ember, annyiféle nézet, felfogás.

Vegyük csak például azt, hogy van egy munka, melyet több szedő szed, de csak egy korrektor olvas s arra, már tudniillik a munkára, minden tekintetben, a kiállítást illetőleg, a legnagyobb gond lesz fordítva, s előjön benne például többször valami jel vagy szó, vagy bármi más, két vagy háromféleképpen használható szó.

A szedők, ha többen szedik, mi sem bizonyosabb, minthogy többféleképpen fogják szedni; az egyik például kiszedi szóval, hogy *négyszögöl*, a másik csak jellel (□) szedi; avagy például az egyik kiszedi ezt a szót egészen, hogy *törvényezikk*, a másik már csak *t.-czikk*, a harmadik csak *t.-cz.*, *tcz.* és így tovább.

És az ilyen és ehhez hasonló hibák, — melyek különben csak az egyöntetűség rovására számitandók — elkövetését rossz néven sem lehet tőlük venni, mert a kéziratot kiosztó szedő nem figyelmeztette őket az ilyen dolgok esetleges összhangzatos szedésére.

Már most, ha a korrektorhoz bejönnek a levonatok, fődolgának kellene lennie, hogy az ilyen eltérő szedéseket egyöntetűen javítsa ki, de főképen akkor, ha valami fontos munkáról vagy díszműről van szó, mert holmi lényegtelenebb ujság vagy másnemű nyomtatványnál az ilyen dolgok összhangzatos, egyöntetű javításával csak a saját idejét rabolja el és a szedőnek olyan mákos téstát talál fel, melyet az nem fog elfogyasztani, azaz tudván, hogy nem fontos sajtóhiba és nem fontos nyomtatvány, nem is fog kijavítani, kivált, ha még ehhez járul, hogy a tördelő a háta megett sürgeti a szedés átadását.

Az ilyen lényegtelenebb hiba, mely csak az egyöntetűség kedvéért javíttatik ki — ha ugyan kijavíttatik — a korrektor által, minden nagyobb lelkiifurdalás nélkül benmaradhat a hasámban, az nem fog az értelmén semmit sem változtatni sem a laikus, sem a szakember előtt; azonban másképp áll a dolog, ha azon munka, melyben az ilyen, többféleképpen használható

* L.: Csernátoni-Ruzitska: Tótfalusi Kis Miklós »Erdély fénikszee« 19—20. oldal.

szavak előjönnek, díszmunka, akkor minden további nélkül egyöntetűen javítandók ki úgy a korrektor, mint a szedő részéről.

Vagy, mivel itt csak a korrektorról, mint egyes személy beszéltünk, vegyük őket többes számban és nézzük, hogy akkor mit nem képes cselekedni a több szem többet lát, és a sok okos fej bölcs dolgot sűt ki, elve.

Ma például eszébe jut az egyik korrektornak, hogy ezen időhatározó szót: *ezidőszerint* egy szóba korrigálja, a másik ezzel szemben az elsőnek következetességét megdönti és így korrigálja ki, a szedő által az egyik korrektor óhaja szerint egy szóban szedett szót: *ezidő szerint* — két szóba; a harmadik korrektor, kinek felfogása teljesen elüt két első kollegája eszmemenetétől, sokkal okosabb dolgot cselekedve, így: *ez idő szerint*, három szóba javítja a szedő által esetleg másképp szedett eme mondatrészt.

Ilyenkor a szedő rendesen egy nagy kérdőjel előtt áll: nem tudván, hogy kinek szed, helyesebben mondva, hogy melyik korrektor fogja olvasni levonatát, hogy annak a javításához tartsa magát a szedésnél.

Előjön ezen korrigálási eltérés nemcsak több korrektor között, de egy korrektornál is, hogy ma így, holnap úgy javítja ki a különböző dolgokat.

De maradjunk egyelőre az *ez idő szerint* szónál; mert hát egyik főczélunk az is, hogy ne csak felsoroljuk a hibákat, hanem tisztázzuk is a helyzetet.

Ez idő szerint. Ezen szónak egy vagy két összetett szóban való használása helytelen, mivel egymásra való vonatkozásuk nem tűri meg azon szoros kapcsolatot, mely őket elválaszthatatlanná teszi; bár az igaz, hogy a német: *derzeitig* kifejezés egy szó, a mi azonban nem ok és következés, hogy a magyar egy névelőből, egy főnévből és egy névutóból egy elválaszthatatlan szót csináljon. Ha például ezt mondom: »*Ez (vagy ezen) idő szerint* nem vagyok azon vagy abban a helyzetben, hogy neked pénzt kölcsönözhessek«, határozottan rámutatok arra az időpontra, melyre hivatkozom, tudniillik, hogy *es* (vagy *ezen) idő szerint*, itt tehát határozottan a névelőre* történik a hangsúly; azt pedig akkor a főnévre ragasztani, a főnevet pedig a névutóhoz csatolni (de itt csak ez esetben) határozottan hiba.

Haraszti József.

(Folytatása következik.)

A magyar nyomdászat korszakai.

IV.

Technikai alapon álló szerves nyomdászat-történetünk hiánya, az elébtoronyosuló akadályok. — Próba a magyar nyomdászat korszakainak újabb felállítására. — E korszakok bővebb kifejtése.

(Folytatás.)

IV. korszak: 1630—1690-ig; a Lipsiai család kihaltától Tótfalusi felléptéig. Ez a kor kevésbé hazánkban, mint egész Európában hanyatló irányt mutat a nyomdászat történetében, körülbelül 1750 tájáig; hazánkban

* Hibás az, ha itt névelőt (*ez*) használunk, mert e mondatrészt: *ez idő szerint*, helyesen úgy lenne mondva, ha határozót használunk, így: *ezen idő szerint*. Ebből is láthatjuk, hogy milyen lényeges különbség a névelő és határozó használata.

azonban ellensúlyozólag lépnek fel akkor egyes jeles, külföldön tanult nyomdászaink, mint: Szenczi Kertész Ábrahám Nagyváradon, Rozsnyai Sárospatakon, Töltési István Debreczenben. Az általános hanyatlás alól jeles kivétel e korban Hollandia nyomdászata, hol az Elzevir család a nyomdászatot a virágzás és művészet legnagyobb, szinte bámulatos fokára emelte; s a menyinyiben e korban mi néhány jeles nyomdászszal dicsekedhetünk: azt is Hollandiának köszönhetjük, hol e nyomdászaink magokat kiképezték, így pl.: Szenczi Kertész, Töltési, Tótfalusi, e három jeles szakerő. E korban a magyar nyomdászat néhány nyomdával, mint *Trencsén, Sárospatak, Pápa*, e korbéli nyomdáival nyert terjedelemben.

E korban Debreczenben a városi nyomda működik: *Fodorik Menyhért, Karancsi György* és a tudós *Rozsnyai Jánossal*, Kolozsváron *Abrugyi György* a Heltai-nyomda utolsó művezetője, majd rövid ideig Szenczit és *Rozsnyait* találjuk itt s a kor végén a Szenczi és Heltai-nyomdából keletkezett *református* nyomda és az *unitárius* nyomda alakulnak. Nagy-Szebenben szép virágzásra akadunk *Pistorius Márk, Szenczi Kertész* és *Jüngling István* működése alatt; a felvidéken egyik-két jelesebb technikai kiállítású művet produkál a *lőcsei két Brever: Lőrincz és Samu*. Pozsony és Nagy-Szombat még mindig a technikai csinosabb irány élén állanak, Pázmány és egyéb egyházi írók műveivel. E kor *Kassán* a jezsuita-nyomda felállításáig tart. Zágrábi nyomda, *Vitézovics*-csal.

V. korszak: 1690—1711. *Tótfalusi szereplése*. E pár évet külön szakítva, a magyar nyomdászat európai színvonalú emelkedésének és pedig a nagyhirű tudós nyomdászról: *Tótfalusi korának* nevezhetjük. E korban nyomdászatunk *Töltésinek*, a *Brewereknek* s a *nagy-szombati* nyomdának is pár művét ide számítva, megközelítette az e korban legmagasabb fokon álló hollandi nyomdászatot s így e kor habár csak csekély számú, de kiváló művel a magyar nyomdászat *technikai nagy diadalát* két évszázad nagy küzdelmei után végre létrehozta. Szabó Károly után lezárhatjuk e kort az *1711-ik évvel*, a meddig az ő *Régi magyar könyvtára* terjed, s ezzel a néhány dicsteljes évvel és *Tótfalusi nagy nevével a régebbi magyar nyomdászat kora bezárható*.

VI. korszak: 1711—1777-ig; *Tótfalusitól a budai egyetemi nyomda felállításáig*. A magyar nyomdászat újabb epochájának ezen első korszaka a *nagyobb városi nyomdák felállítása* és alapítási korának nevezhető. Ekkor alakulnak ugyanis a mind mélyebbre ható szellemi művelődés terjedésével s hazánkban a csendesebb politikai idők beálltával nagyobb városainkban azon nyomdáink, melyek ez időtől fogva aztán majdnem szakadatlanul működnek; holott az összes előző korszakokban — Debreczent, Kolozsvárt és Nagy-Szombatot kivéve — hol művészetünk folyton virágzott — mind rövid életű vagy megszakított működésű nyomdákkal találkozunk. Így e korban alakulnak: *Buda* (1724), *Sopron* (1725), *Győr* (1730), *Kalocsa* (1749), *N.-Károly* (1754), *Eger* (1756), *Pest* (1758), *N.-Enyed* (1765), *Temesvár* (1769), *Vác* (1770), *Pécs* (1773), *Eperjes* (újolag 1775), *Szombathely* (1776)

magyarországi városok nyomdái és a legtöbb *horvátországi* városi nyomda.

Kolozsvárott ez időben a reform. és unit. nyomdák működnek, Brassóban a *Seuler* család 1773-ig; Nagy-Szebenben a *Barth* család több mint egy századon át, Debreczenben: *Kassai Pál, Vincze György, Miskolczi Ferencz, Viski Pál, Kállai* s a két *Margitai* vezetik ez idő alatt a nagyhirű városi nyomdát; *Kassán* a jezsuita, Nagy-Szombatban az *egyetemi nyomda* működik, míg a felvidék működése s egyidőre Pozsony is szünetelnek. Ez idei nyomdászatunk az általános európai sülyedő irányhoz képest semmi nevezetesebbet nem mutat fel; csakis a korszak vége felé újolag felvirágzó pozsonyi nyomdák *Royer* s majd *Landerer János* neveivel előhírnökei az újra nagy erővel nekiindult művészi iránynak hazánkban. *E korba esnek a hírlapsajtó első termékei*. E kor jellemzői közé tartozik a magyar irodalom kisebb körű művelése s egyéb nyelvek közt a latin nyelvű nyomtatványok virágzása kora. (A többi közt a latin nyelv nem tudása is egyik akadály az ilyen korszakok tüzetesebb felderítésében, mert tudvalevőleg mai napság már a tudósok is kezdenek mind kevesebben foglalkozni a latinnal.)

VII. korszak: 1777—1835-ig; *a budai egyetemi nyomda felállításától a vassajtó behozataláig*. E kor a *technikai nagyobb gond* kezdő kora; *erős nyomdai központok képződése*, mint a pozsonyi *Landerer, Patzkó-Royer* s a *Weber Simon-féle* nyomdák, a *budai egyetemi nyomda*, a *Trattner-féle*, 5—15—20 sajtó működésével, a szellemi mozgalmak erősszelökkenésének hirdetői. A hírlap-sajtó általánosabb megindulása. Budapest kezd vezető lenni. Kassa virágzása kora ide esik: *Landerer, Werfer, Ellinger* működése által. Debreczenben *Husztli Riskó Pál, Szigeti Mihály*, a jeles *Csáthy Gy.* s a *Tóth* család nagyobb arányú működése. *Kolozsvár* három nyomdája, a jeles *Kapronczai* s ifj. *Hochmeister* fellépte; Nagy-Szebenben a két *Hochmeister* szakavatott működése; Budapesten a *Trattner-Károlyi* nyomda európai színvonalra emelkedik. E korba esnek: *Maros-Vásárhely* (1785), *Fiume* (1785), *Selmecz* (1789), *Veszprém* (1789), *Szeged* (1801), *Máramaros-Sziget* (1804), *Székesfehérvár* (1806), *Sárospatak* (újbol 1807), *Miskolcz* (1810), *Rozsnyó* (1817), *Arad* (1819), *Esztergom* (1822), *Pápa* (újolag 1830) nyomdáinak alapítása, a *Royerek, Streibigek, Számerek* stb. ismert nevei.

VIII. korszak: 1835—1867; *a vassajtó alkalmazásától a nagy részvénytymdák felállításáig*. E kor a *technikai nagyobb kifejlődés és emelkedés* korának, s tekintve a vezérhelyen álló várost: *Budapest korának* nevezhető. E korban alkalmaztatnak nagyobb kiterjedésben: stereotípiá, kő- és színes nyomás, illusztrált kiadványok. Megindul a *napi hírlap-sajtó* 1841-ben Kossuth hírlapjával, egyidejűleg a *gőznyomás* alkalmazásával, a pesti *Trattner-Károlyi-féle* nyomdában 1840-ben. (Londonban először 1812-ben alkalmazták.) Legszebb produktuma e kornak a párisi kiállításon is kitüntetett: »Erzsébet legenda«, a budapesti Reimel-nyomdából. Szabad sajtó.

E kor nyomdászai Pesten: *Landerer Lajos, Heckenast, Beimel, Eisenfels, Emich* stb. Pozsonyban: *Belnai*,

Wigand, Debreczenben: *Tóth Endre*, a forradalom nyomdája; *Frics József* stb. Marosvásárhelyt a két *Kali*. Nagyváradon a *Tichy* család stb.

IX. korszak: 1868-tól maig; a magyar nyomdászat második általános virágzási kora. E kor a magyar monumentális és klasszikus nyomdászat korának nevezhető.

Ugyanis e korban érte el végre a sokat hányatott és századokon át töröktől, némettől elnyomott s így fejlődni nem képes magyar haza azt az időpontot, midőn kedvezőbb állami helyzetbe s az európai művelődés áramlatába belejutva, minden téren nagyobb fokú haladásnak lehetett urává és részesevé.

A minőkább fokozódó és mind szélesebb körre terjedő szellemi szükséglet a nyomdászatot a legnagyobb technikai fejlődésre ösztönözték, sőt kényszerítették. Hiszen ma már egy egyszerű iskolai könyv is illusztrációkkal, mappák, műmellékletekkel ellátva jut a tanuló kezébe. Annálkább megkívánjuk a műipar összes ágainak harmonikus alkalmazását egyéb fontosabb irodalmi és tudományos művek előállításánál.

Ezen előhaladott fejlődési és művelődési korban tehát végre a magyar nyomdászat is elérte azt az időpontot, melyet a külföldi nyomdászata minden korban kihasználhatni oly szerencsés volt, hogy *necsak a köznapi sablonszerű munkának éljen*, mint az elmúlt korszakok létért s a pusztá kenyeréért küzdő idejében, hanem hogy kedvezőbb s nyugodtabb helyzetbe jutva, végre *műtanilag és művészileg is valami szépet és nagyot állíthasson elő*. Ezt a külföldi nyomdászat már a nyomdászat találmányának első éveiben megtehetette, míg mi, a szegény és kicsi nemzet, a pusztá létért küzdő csekély nép, ezt csak *négyszáz év leforgása után kísérelhetjük meg*.

Igen, mai nyomdászatunkban derülhetett fel végre általánosabban reánk az a kor, melyet az előbbi a régi magyar nyomdászat végén, mondhatni, hogy jóformán majd csupán az *egy Tótfalusi* képviselt! . . .

Az általános haladásban most már a vidék is jelentékeny részt vesz s gyakran diadalmasan veszi fel a versenyt a legkiválóbb fővárosi műtermékekkel.

Külsőleg jellemzi e kort a nagy nyomdászati műhelyek, részvénytársaságok alakulása, mint az *Államnyomda*, *Pesti könyvnyomda-részvénytársaság* és *Athenaeum* 1868-ban, a *Franklin* 1873-ban stb. mint a melyek roppant anyagi erejükkel a legmagasabb produkcióra képesek!

V.

Néhány megjegyzés a magyar nyomdásztörténet korszakaihoz. — Befejezés.

A magyar nyomdászat korszakainak *e nagyon is általános vonásokban felállított s vázlatosan előadott tervezetéhez* legfőleg még pár fontosabb megjegyzést fűzhetünk, a nélkül, hogy a tárgyat ezzel is kimeríteni óhajtanánk, hisz e csekély elmefuttatás ily nagy czélok elérésébe nem bocsátkozhatik.

Legelső sorban is vessünk egy általános pillantást a Ballagi által felállított és fennebb jellemzett s az itt általunk felállított korszakokra. Láttuk, hogy Ballagi az egész 1473-tól 1702-ig terjedő roppant időt egy korszaknak vevén, azt általában az egészében véve

semmiképen meg nem felelő: *»tudós és lelkesült nyomdászok korának«* nevezi; holott egészen világos, hogy *a tudósok kezéből már éppen akkor kiesett a nyomdák kezelése*, a mikor, t. i. *a nagyszombati nyomda alapításakor*, 1577-ben lehet mondani, hogy a magyar nyomda egészen a szakképzett munkások és nem specialiter a tudósok kezébe ment át.

Ennél az időpontnál tehát ez a teljesen nem találó Ballagi-féle általános meghatározás alapját veszti.

A mi beosztásunk, mely a Ballagi által adott *egyetlen* korban *öt külön időszakot* vesz elkülöníthetővé, szerintünk *világosabbá teszi a Tótfalusiig lefolyt roppant időszakot*, és azt hisszük, az első pillanatra belátható ama beosztás természetessége, mely szerint elsőben 1534-ig *a nyomdászat kezdeteit*, 1574-ig *az első nyomdák alapvető működését*, 1630-ig *a nagyobb fellendülés korát*, 1690-ig *a visszaesést*, és *Tótfalusi idejében pedig nyomdászatunknak a legnagyobb nivóra való felszökését* tárgyaljuk és különböztetjük meg.

Ez a felosztás *belső indokokból* veszi eredetét és nyomdászatunk történeti fejlődésének *nevezetesebb és fellünöbbsé momentumaihoz van fűzve*, s így teljesen eltekint az oly, mint látjuk, általában véve igen keveset mondó nagy szavaktól, mint az itt kellően meg nem felelő: *»tudós és lelkesült kor«* stb.

Éppen ily alapokhoz kívánjuk mi kötni nyomdászatunk életének további korszakait is, a hol is — mint fentebbi beosztásunkból látható — az egyes korok fordulópontjai meglehetősen megállapíthatók, az emelkedés, süllyedés korai s fázisai kellőképp megjelölhetők.

Megjegyezzük továbbá azt, hogy az itt felemlített és beosztani megkísérelt nyomdásztörténeti korszakokat nem szabad oly kizáró merev elméleti alapon értenünk, mintha azok technikai tekintetben egymástól már mindenben annyira elütnének, hogy egyik a másikhoz a legkevésbé sem hasonlítana.

Nyomdászatunk korszakait a multban mindenütt bizonyos *ingadozás* jellemzi, úgy, hogy a gyöngébb, selejtesebb dolgok és nyomdászok mellett viszont több kimagasló alakot és művet is találunk nyomdászatunk *bármely* korában is. S ez ingadozás maga is legnagyobbbrészt a külföld ráhatásában leli magyarázatát, honnan gyakran több nyomdászatunk (Szenczi, Töltési, Tótfalusi, Kapronczai stb.) gazdag tapasztalatokkal tért vissza, holott a másik nagyobb rész legtöbbször a napi szükségletek alacsony igájában tengődött.

Nyomdászatunk szerény állásának a külfölddel szemben egészen a legújabb korig egyik igen jellemző s már itt felemlíthető vonása: *a monumentális vonásnak jóformán teljes hiányása*, azaz a nagyobb terjedelmű nyomdászati termékek igen csekély és ritka volta. A külföld minden korban majdnem bravurral művelte a roppant foliansok, többkötetes, óriási művek, atlaszok stb. kiadását, holott a szegény és szerény magyar nyomdászat, mondhatni, egészen a mi korunkig, ezen a téren elmaradt.

Feltűnő továbbá mindamellert a magyar nyomdászatban az az aránylag gyors és szép emelkedés, melyet az rögtön első mélyebb meghonosításakor elért nálunk a *Helthaiak*, *Honterek* és *a nagyszombati nyomdátok* idejében.

Ősnyomdászatunk e kezdőkoráról is elmondhatjuk a költővel, mint ő az 1848 előtti időkről, hogy:

Erre nálunk alig hajnallik még,
Holott másutt a nap már úgy ragyog!

Bizony, már fennen ragyogott a külföldön a nap, midőn a mi nyomdászatunk még csak első szerény kezdeténél állott.

A nyomdászat legnagyobb mesterei álltak már ekkor külföldön élő példaként a szerény kezdő magyar nyomdászat előtt. Egy virágzó kor állott már előttünk akkor a szellemi művelődés nagy és teljes pompájában.

Igy Németországban *Frobenius* (Baselben), *Vögelin* (Lipcsében) a német nyomdászat nevezetes *Aldusai*, az ő óriási foliáns kiadásaikkal; a híres *Egenolf* betűmetsző és öntő Frankfurtban, kitől majdnem egész Németország kapta betűit; *Luft*, *Crato*, a Lutherbiblia híres kiadói; Olaszországban a nyomdászat atyjának, a híres *Aldus Manutiusnak* utódai ragyogtak számos latin, görög, zsidó remek kiadásaikkal. Lengyelországban *Krakó* járt elől a nyomdászat terén, Hollandiában *Plantin Kristóf* nyomdája virágzott ebben az időben, kinek *húsz sajtóval* felszerelt műhelye a világ nyolczadik csodájának tartatott, Franciaországban is jeles mesterek tündököltek követendő példaként, mint *Garamond* (kitől a hasonnevű betűfaj veszi nevét), a két *Badius*, a három *Morel* s köztük II. *Morel*, ki a »nyomdászat éke« nevet vivta ki magának, majd a híres *Stephanus* (Étienne) család* stb. stb.

E világhírű külföldi nyomtatómesterek álltak óriás alakok gyanánt a XVI. század derekán, a *Honter*, *Abádi* és *Heltai* által ekkor a világra szólított *magyar nyomdászat* csecsemőjének apró bölcsőjénél!

Szép, de nehéz példa a kezdet nehézségeivel küzdő lelkes úttörők előtt! . . .

Megjegyezzük végül továbbá még e helyt azt is, hogy nyomdászatunk egész folyamát Szabó Károly nagynevű tudósunk korszakalkotó működése és meghatározása alapján, nagyjából két nagy korszakra kell szakítanunk, úgymint *régibb nyomdászatunk kora*, 1473-tól 1711-ig, vagyis szorosán véve Tótfalusi haláláig, 1702-ig, és *újabb nyomdászatunk kora* 1711-től maig.

Fennebb is említettem és újból ismételhetem, hogy *az itt adott próba a magyar nyomdászat korainak pontosabb megalapítására korántsem tart igényt valami lökételességre; hiszen mint említém, csupán csak szerény kísérlet akar ez lenni egy jobbnak vélt irányban.*

Nyomdászatunk korszakainak, vagyis tehát egész történetének pontos megállapítása, és pedig legfőként a technikai alap szemmel tartása mellett, oly nagyterjedelmű készütséget, forrástanulmányt és kutatást igényel, — mert hisz a nyomdászat a sokágú hazai szellemi művelődés édes gyermeke — hogy azt oly szerény erőkkal, mint a mienk, egyszerű, elfoglalt munkásoké, — még csak álmunkban sem kísérlelhajlik meg, s csak legfőlebb egy-egy eszmét, adatot, egy-egy porszemet hordhatunk e nagy mű — a magyar nyomdászat története — nekünk bár kedves és dicső épületéhez.

* E híres nyomdász-család ismertette van az Évkönyv 1890. folyamában.

Óhajtom, hogy e csekély értekezésem is legyen legalább a magyar nyomdászat ügyeinek tisztázása körül csupán egy megfelelőleg helyére illő porszemecske, s akkor én, csekély bár, de jótörekvésű czíloamat elértem.

Lubik Zoltán.

(Vége.)

Deutscher Buch- und Stein-drucker.

Azt hisszük, csak általánosan tudvalevő tényt konstatálunk, midőn azt mondjuk, hogy az utolsó negyedszázadban a nyomdászat óriási mértékben haladt, úgy a termékek csinossága, mint mennyisége tekintetében. Éppen úgy el nem vitatható az sem, hogy a haladás első sorban Németországból, Angliából és Észak-Amerikából indult ki, mely országokban a tökéletesség magas fokára hágott mechanika, valamint a betűöntői szakmának oly messze szétágazó, valóban művészi munkákat végző fejlődése teremté azt meg.

A géptechnika bámulatos vívmányai, a taposósajtótól a körforgógépig, lehetővé tették termelőképességünknek lépést tartani a hihetetlen módon megszorodott olvasóközönség kívánalmaival, vagyis, hogy talán helyesebben fejezzük ki magunkat: éppen a mi megsokasodott termelőképességünk szülte a napról-napra növekvő olvasáskedvet.

Másrészt pedig a betűöntői szakmának már említett fejlődése abba a kedvező helyzetbe juttatott bennünket, hogy a kevés leleményességgel és szépérzékkel megáldott szedő is bátran léphet versenyre a litográfiával, mert a betűöntők a legnagyobb választékban szolgáltatják neki a kész segédeszközöket.

Ez, az utóbbi huszonöt-harmincz esztendőben végbe ment átalakulás, legelőször Észak-Amerika és Angolország nyomdászatában észlelhető, mivel ott történtek a nyomtatási rendszerünket felforgató javítások gépeinken és mivel a tengerentúli betűmetszők léptek először föl oly termékekkel, melyek átmentek az addig a stilszerűség által meghatározott korlátok között mozgó munkálkodásnak szűk határain.

Németország nevezetesen a kilenczvenes évek eleje óta lábra kapott »szabad irányú« szedési modor kultiválásával kezdte az említett országok nyomdászatával fölvenni a versenyt. Azelőtt, mint tudjuk, a merev stilszerűség képezte a német nyomdászság dogmáját. Erről meggyőződhetünk, ha a Waldow-féle *Archiv* régebbi évfolyamait átlapozzuk. Szerencsés eszmének bizonyult e sablonszerű produkálási irány megváltoztatására az 1882-ben életbelépett *nemzetközi mintacsere*, mely a három érintett nemzet nyomdászait közelebb hozta egymáshoz és nagyban hozzájárult a műszedésnek magasabb régiókban való szárnyalásához.

Ma már Németország nyomdászata az angolhoz és amerikaihoz hasonló előkelő nivón áll; produkálnak ott éppen oly tisztult ízléssel párosult komoly természetű dolgokat, mint — adott alkalmakkor — hasonló bizarr és excentrikus sajtótermékeket, akár csak Angliában, vagy az Óceánon túl.

Ennek a szabadabb előállítású nézeteknek hódoló, de mindannak daczára a szépérzék követelményeit szigorúan szem előtt tartó iránynak egyik hivatott terjesztője a német szakirodalomban, a két évvel ezelőtt Berlinben *Morgenstern Ernő* szerkesztése mellett megindult *Deutscher Buch- und Steindrucker* című havi folyóirat. Nevezett lap méltó helyet foglal el a legelőkelőbb amerikai és angol szaklapok mellett is. Kiállítására nagy gondot fordítanak, műmellékletei remekelnek pompájukkal és kifogástalanságukkal. Azonban nemcsak külső megjelenésének tökéletessége ragadja meg a szemlélő figyelmét, talál az olvasó tartalmában is sok érdekeset és becseset, mert a lap a legjobb munkaerők egész sorával dicsekszik, melyekkel Német-hon jelen szakirodalma csak rendelkezik; ezek közül csak kettőt említünk, kik előttünk is ismeretesek, úgymint hazánkfiát, *Watzulik Albin Mária* szaktársát és a néhány évvel ezelőtt köztünk Budapesten időzött *Kulbe Károlyt*, ki jelenleg a berlini *Woellmer Vilmos* betűöntő-cég házi nyomdájának vezetője, mindkettő pedig a modern művészi alapon nyugvó szedésirány-nak hivatott apostola.

A lapnak olvasóink előtt való különös bemutatására annak mult évi december havában megjelent két karácsonyi száma, 3. és 4. füzeté szolgált okul, melyek közül a 4. füzet egy füst alatt a januári számot is pótolja. Már a lapnak borítékája is eltér a sablontól; ugyanis fehér papíron a halványkék és szürke alnyomatú részek elenyésznek lassan-lassan a fehérbe, a mi a szemlélőben azt az illuziót kelti fel, hogy a hófedte messzeségben tűnnek el. Ugyanily halvány-szürke tónusban van tartva a mellékelt ábrának látható, jégcsapokhoz hasonló keret, a mi a képzelt jég-és hóborította karácsonyi tájképnek benyomását csak még inkább fokozta. A cím sorok barna színben nyomtatvák, tompaságukkal szintén hozzájárulva a színharmonia emeléséhez.

Az első karácsonyi szám, illetőleg a 3. füzet többnyire műmellékletekből áll, melyek szépsége szinte megigézi a szemlélőt. A mellett a nagy németországi betűöntő-cégek bemutatják legújabb termékeiket, melyek közül különösen kiemeljük a *Ludwig & Mayer* m.-frankfurti cég pompás, két részből, egy világos és egy sötét részből álló, tehát két színben nyomható *virág-inicziáljait*.

Szintoly gazdag műmellékletekben a második karácsonyi szám, mely — mint említettük — egyúttal a 4. (januári) füzet is. Remek kivitelűek a különböző műintézetekből kikerült autotipiák. Itt találjuk továbbá a berlini *Woellmer Vilmos* cég betűöntői ujdonságait négy oldalon, köztük a *Zackenränder* nevezetű, jégcsapoknak is beillő díszkörzetet, mely díszkrét színekben nyomva, valóban jól fest, máskülönbén pedig reklám-célokra is igen alkalmas. A négy lap összeállítása *Kulbe Károly* barátunk művészi ízlését dicséri, a kinek tervei szerint különben a fent leirt boríték is készült.

A tartalomból kiemeljük mint örvendetes momentumot — mely arról tesz tanúságot, hogy az európai két vezérnép, a francia és német nemzetek közt mindez ideig uralgott, ismeretes politikai okokból eredt ellenséges

viszony a nép szélesebb rétegeiben kezd immár lassan szétfoszladozni — a *Breton Viktor* nagytekintélyű párisi nyomdásznak érdemeit elismerő cikket, nemkülönbén az *Exporthaus Senefelder Friedr. Krebs* m.-frankfurti cégnek nyolcz oldalra terjedő, francia nyelven közölt hirdetését.

Áttérve a hirdetésekre, megemlítjük, hogy azok különböző színű papírosra vannak nyomva és a szövegben elszórtan elhelyezve; külső szélükön rendesen keskeny szöveghasáb által vannak beszegélyezve, mely hasábokon többnyire az apró ujdonságok és vegyes hírek, hasznos tudnivalók, szerkesztői posta stb. vannak elhelyezve. Ugyanezt a szedés-elrendezést a hirdetések rovataiban különben más német szaklapok is alkalmazzák.

Mindezekből kitűnik, hogy a német nyomdászati irodalom a *Deutscher Buch- und Steindrucker* című szaklapban kiváló figyelmet érdemlő vállalattal gyarapodott.

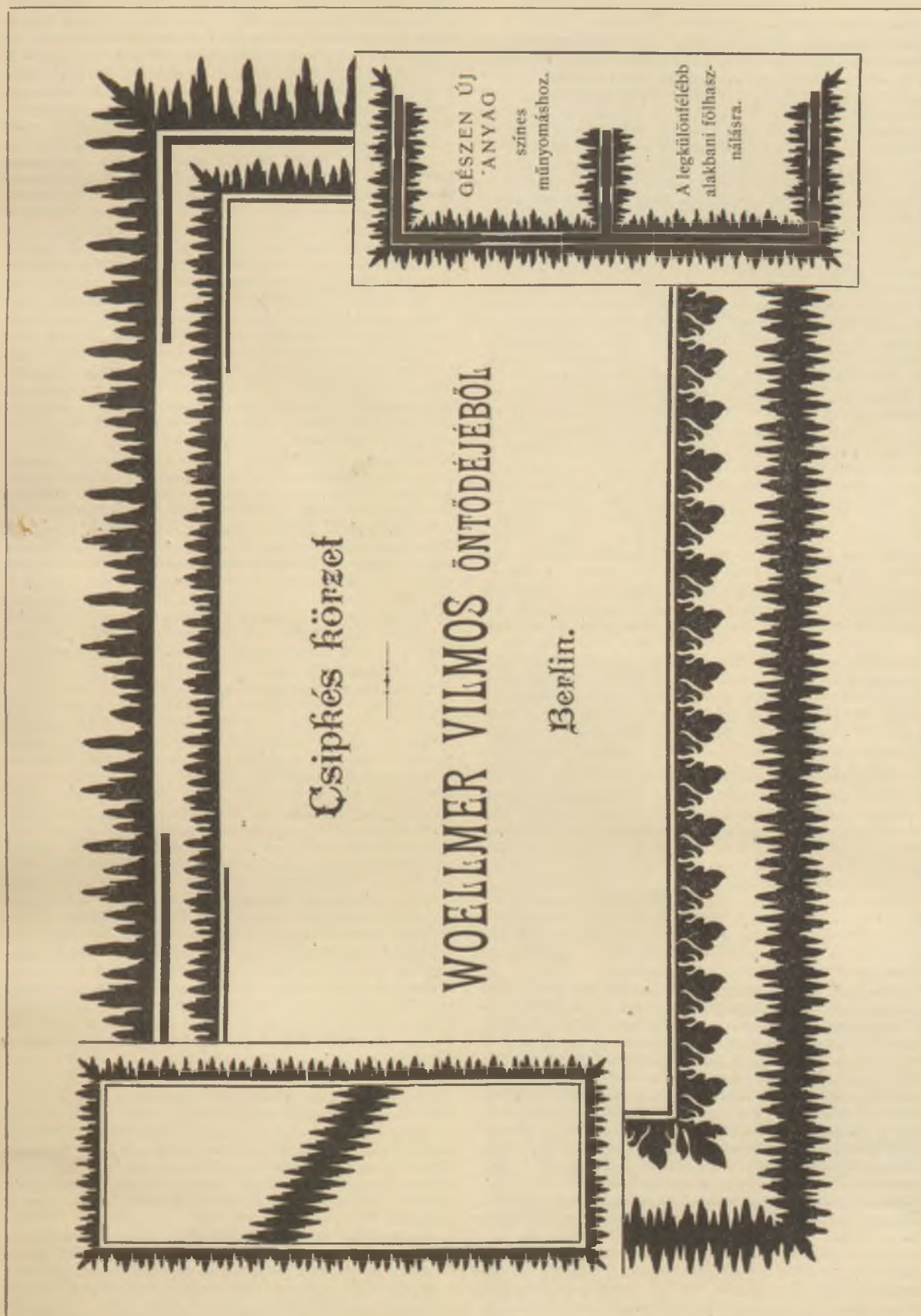
Faragó.

VEGYESEK.

Mai számunk első melléklete *Wollitz Manfred* cég-kártyáját mutatja be olvasóinknak, mely a saját műintézete által készített két színhez való klisékről a *Gelléri és Székely* nyomda által lett sokszorosítva és pedig igen tisztán és pontosan. — Második mellékletünk a *Schiff, Srpok & Comp.* cég könyv- és könyomdai festékgyáranak illusztrációs festék próbanyomata. A kékes színbe játszó igen szép fekete festék különösen finom fedőképessége által hat, a lány részekben pedig lehetséges tisztasága által ajánlja magát kiválólag. A rendkívül ambiciózus és mozgékony nagy cégtől legközelebb olcsóbb illusztrációs festékekről is fogunk próbanyomtatokat bemutatni.

A Szakkör farsangi mulatsága az idén különösen is nagy látogatottságnak örvendett, úgy, hogy a helyiség alaposan szűknek bizonyult; e nagy érdeklődés meggyőzte a rendezőseget arról, hogy a jövőre nézve elsőrangú helyiséget kell bérelnünk a szakköri mulatsághoz. A mi a tánczot megelőző programot illeti, hát ez már az idén is elsőrangú volt, a mennyiben oly erőket nyert meg a rendezőség, kik bármely elite-hangversenyen ugyancsak számottevő tényezők volnának. Különösen kiváltak és nagy tetszést arattak *Berky Olga* k. a. gyönyörű szavallatival, *Domaniczky Miczi* kisasszony művészi zongorajátékával, *Mikes Margit* k. a. bájos énekével és *Papp Zoltán* úr hatalmas lelkes költeményének személyesen való erőteljes előadásával; de nagyon szépen megállták helyüket és méltó kiegészítő tényezői voltak a szép műsornak: *Salzmann Karola* k. a., *Benes Sándor* úr, *Fodor Rezső* úr, *Hajnal Sándor* úr, *Pollák Simon* úr, az egyes részeket zongorán kíséző *Erényi R.* és *Göndöcs István* urak, végül pedig a derék *Ébredés*, kiknek mindannyioknak hálás köszönettel tartozik a Szakkör. A táncz reggelig tartott, s akkor is úgy búcsuztak el egymástól a vidádók, hogy: viszontlátásra a — Royalban!

Márziosi ünnepség. A Szakkör szokásos márziosi felolvasó-ülését az idén több számból álló műsorral köti össze. Az ünnepségnek — mely közvetlen az évi közgyűlés után, d. e. 11 órakor lesz, ugyancsak a kalap-utca 17. sz. alatt levő IV. ker. Társaskörben — a következő műsora lesz: 1. Elnöki megnyitó 2. *Dalünnepen*. Thern K.-tól. Énekliz az *Ébredés*. 3. *Századelei hírlapjainkról*. Irta Firtinger Károly; felolvassa Grócz Ernő. 4. *Az apostol*. Petőfitől. Szavalja Weisz Sándor. 5. *Az utolsó cenzurás fiú*. Irta és felolvassa Tichy Ákos. 6. *Fohász*. Huber K.-tól. Énekliz az

Ébredés. — Erre az ünnepségre vendégeket (hölgyeket és urakat) is szívesen lát a Szakkör intézősége.

Az **Ezeréves Magyarország** cím alatt megjelent a lapok által már előzőleg sokat emlegetett képes folyóirat, s az első füzet után itélve, valóban nem mindennapi vállalattal van ezúttal dolgunk. A magyar-német-francia nyelven tartott szellemi részszel nem a mi feladatunk bővebben foglalkozni, de annál inkább reánk tartozik a kiállítás elbírálása, s e tekintetben, különösen a mi az illusztrációkat illeti, a legjobbat mondhatjuk. A klisék *Angerernél* készültek, s így magától értetődőleg kitünőek; de a nyomás is méltó hozzájuk, mert meglátszik, hogy a klisék szépségeit ahhoz értő és érzékkel bíró gépmester emelte érvényre. A sok szép egy színben nyomtatott illusztráción kívül egy belbecselt bíró kromotipografiai melléklet is van a füzetben, melynek előállítása igazán becületére válik a hazai nyomdai iparnak. A szedés helyesen van alkalmazva s tiszta, ép betűkkel kellőleg összhangzásba van hozva a különféle alakú képekkel. Az egész füzet grafikai előállítása a Légrády-céget dicséri. Megemlítjük még, hogy a nagyalakú is eléggé terjedelmes füzet ára 40 kr., előfizetés útján pedig 30 kr-ra kerül. A füzetek köthetenként jelennek meg.

Beküldött nyomtatványok. *Selmeczbányáról* egy körlevelet és egy meghívót kaptunk. A körlevél igen jó benyomást tesz reánk. Szép anyag, elég jó elrendezés, csak az baja, hogy a levélfejből oldalt leelőző »kirakat» miatt az egész szedés a jobboldalra szorul és ezért a szedés nyomtattá válik. Kár, hogy a piros szín is olyan bizonytalan és még nagyobb kár, hogy a levélfejben előforduló két sordiszt — és csakis ezt — szintén pirosra nyomták. A meghívó már elhibázott: némelyik sor túlságos nagy betűből van szedve és a két rokokó-amorett nem is való ahhoz a szabad irányban szedett körzethez. A rokokó maga stíl, a mely nem tűr semmiféle keveréket. — A másik beküldő az *Aradi nyomda r.-t.* Ez az *Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár* évi jelentését mutatja bc. A papír és nyomás mi kívánni valót se hagy hátra, hanem a szedés: az már csütörtököt mondott. A szép akcziószkurzívót egészen agyonütötték a medievel számokkal. Az egész szedés olyan képet mutat, mintha dróton rángatnák. És ha már kényszerűségből vagy tájékozatlanságból össze is keverték azt, hát akkor legalább már a *frt* és *kr.* betűket is vették volna medievből. Most ilyenforma képet mutat:

Befolyt 1896. évben --- 41.336 frt 10 kr.

Egyáltalában az ilyen kurziv közé soha se szabad álló betűket keverni. Még szembeszökőbb ez ott, a hol a folyószedést éktelenítették el ilyen »álló» számokkal. A címlap felső és alsó része medieval, a középe pedig ósdi antiqua, mintha ezzel is jelezni akarnák a belső keveredést. A mérleg léniái nagyon feketék, a melyhez sehogy se illik a felső czakkos lénia. Különben nem illik az semmiféle tabellához: mindig finom léniaát kell tenni a fekete felé, — ha már nincs egybeöntött finom-fekete léniajok. Egy kis körültekintéssel és helyes érzékkel pompás dolgot csinálhattak volna ebből az elhibázott évi jelentésből.

Közérdek czimvel vegyes tartalmú hetilap indult meg Szentesen *Hollósy és Vajda* könyvnyomdászok kiadásában. A lap összeállítása elég korrekt, kár, hogy a nyomda rendszertelen berendezése miatt itt is váltakozik a medieval az angolvágású medievel. A főcím medieval; az egyes cikkek címei pedig hol antiqua, hol medieval. Ilyen kavargásban a hirdetések között is. A *Hirek, Csarnok* címek ezenfelül még mód felett meg vannak ritkítva, éppen úgy, mint a *Közérdek* élő oldalcímek is. Különben a szavak ritkításához csak végső esetben kell folyamodni, ha éppen már semmiképen nem kerülhetjük azt el. A nyomás igen tiszta és jó benyomást tesz a szemlélőre.

Rendkívül díszes nyomtatványokkal gazdagodott a Könyvnyomdászok Szakkörének gyűjteménye, *Watzulik Albin Mária* úrnak, Németország egyik elsőrangú műszedőjének és a szászaltenburgi Pierer udvari könyvnyomda akcziósz-szedői első osztályfaktorának jóvoltából. A küldemény három fődarabja az említett nyomdának már múlt számunkban röviden érintett és folyó évi január hó 2-án végbement jubileumára készült, míg a többi nyomtatvány

folyómunkákat képvisel, mindannyia Watzulik szaktársunk tervezése és felügyelete mellett. A három jubileumi munka elseje egy folió-alakú díszalbum, a nyomdatulajdonosok, az üzletvezetők és a személyzet összes férfi és női tagjainak arcképeivel; az album fődíszét az emléklap képezi, ezüst-bronz alapon fehér tónusban a nyomdászczímert mutatva, míg az ajánlás szövege különböző színekben lett nyomtatva. Hasonló pompás kivitelű az oktav-alakú emlékkönyv, mely a nyomda történetét mondja el, alapításától fogva, 1668-tól, a mai napig. A könyv borítéka ezüst színben van tartva, kék és zöld színű díszítésekkel, míg a 96 oldalra terjedő szöveg elegáns halványkék keretbe van foglalva. Az emléknymtatványok harmadika, a *Fest-Zeitung*, egy humoros tartalmú alkalmi lap, szintén igen szépen van kiállítva. Az emlék-ünnepély azon alkalomból rendeztetett, mert január 2-án negyedszázadja volt, hogy a nyomda a Pierer-család birtokából átment a Geibel-családéba és azóta Stefan Geibel & Co. czég érte el mai hirnevének alapját. Azonban nemcsak a nyomda szép hirneve indított bennünket arra, hogy ezen alkalommal bővebben foglalkozzunk vele, hanem mivel a jelenlegi nyomdatulajdonosok, a Geibel testvérek atyja, id. Geibel Károly, régebben, az ötvenes és hatvanas években, nálunk Pesten fejtett ki mint kiadó és könyvkereskedő számbavehető tevékenységet és négy fia, köztük az egyik cégtulajdonos, Geibel István, itt született, a magyar fővárosban. Idők múltán az öreg Geibel megint visszakivándorolt hazájába és belépett a Duncker & Humblot ismert lipcei könyvkereskedésbe mint cégtárs. Midőn azután 1872-ben az altenburgi udvari nyomda előnyös föltételek alatt eladásra került, Geibel több üzlettársával átvette azt, s vezetését fiára, Geibel Istvánra, bizta, ki tanult nyomdász léte, ez állásra mintegy hivatva volt; az öreg Geibel magas korban 1884-ben hunyt el, tisztességes nevet hagyva hátra a német könyvkiadás körében. Így tehát a magyar-honi nyomdászok és könyvkereskedők is némi közelebbi baráti érzéssel kísérhetik az altenburgi udvari nyomdának sorsát és szép sikereit. — A Watzulik szaktársunk által küldött érdekes nyomtatványokat a Szakkör április havi ülésén fogjuk tagjainknak bemutatni.

A rikkancsok megrendszabályozása. A m. kir. belügyminiszter és a párisi felebbezési törvényszék majdnem egy időben hozott olyan elvi jelentőségű határozatot, a mely a hírlapokat árusító rikkancsokat akarja korábban tartani. Mindkét felső forum megtiltja az utcai árusítóknak az olyan nagyhangú címek kiabálását, a melyekkel azok a közönséget akarják tévútra vezetni; ezért aztán nemcsak a kiabálót, de a kiadót is büntetéssel sújtják. A belügyminiszter ezenfelül még megtiltja a tanköteles korban levő gyermekeknek és a »megbotránkoztat kelthető külsejű egyéneknek» is az utcai hírlapárusítást. Az ez ellen vétő kiadóktól — a mennyiben ők is hibásak — az utcán való árusítás engedélyt megvonják és azt nem is újítják meg többé. (Rikkancsok! Szerezetek frakkot, klakkot és — érettségi bizonyítványt!)

Eltiltott könyvek. A m. kir. belügyminiszternek meghagyása folytán az 1896. évben Bécsben Brand Ignác nyomdájában napvilágot látott *Lustig ist's Soldatenleben* című könyv, a benne állítólag foglalt közveszélyes irány miatt, a magyar állam területén való terjesztéstől eltiltott. Viszont Ausztriában eltiltottak egy nálunk megjelent könyvet, mert *Orth János* gróf (a volt Salvator János főherceg) sorsáról szól.

Czégváltoztatás. A néhány év óta Budapesten létezett, özv. Boruth Elemérné tulajdonát képezett nyomda a *Flügellenség* című napilapot kiadó szövetkezet birtokába ment át, mely azt *Vörösmarty-nyomda* czég alatt folytatja. Boruthné annak előtte — mint tudjuk — a sátorlajhajhelyi Zemplén-nyomdának volt birtokosa, a melyet a fővárosba történt letelepedésekor a jelenlegi tulajdonosnak adott el.

A délvévidéki sajtó fejlődéséről s különösen magyarosodásáról érdekes adatokat olvasunk. A temesvári posta- és táviróigazgatóság területén az utóbbi öt esztendő alatt a posta útján szállított helyi lapok példányainak száma — nem számítva a természetesen sokkal nagyobb számú helyben előfizetett és kihordott példányokat —

majdnem egymillióval növekedett. Ezzel arányban áll a megjelenő lapok száma is. 1892-ben az egész kerületben (Temes, Torontál, Krassó-Szörény és Bács-Bodrog) 60 újság jelent meg, ma pedig a megjelenő helyi lapok száma 146, mely nyelv szerint következőleg csoportosul:

	magyar	magyar-német	német	szerb	oláh
1892	23	5	23	7	2
1893	34	9	33	11	4
1894	36	9	33	14	6
1895	43	13	38	18	8
1896	56	17	41	23	8

A magyar lapok száma tehát 23-ról 56-ra emelkedett, vagyis kétszer-nél több, mint öt évvel ezelőtt. A fent kimutatott lapokból Temesvárott 41 jelenik meg, öt évvel ezelőtt összesen 13 lapot adtak ki Temesvárott. Nyelvek szerint a lapok így oszlanak meg:

	magyar	magyar-német	német	szerb	oláh
1892	4	3	9	—	2
1893	5	6	11	—	3
1894	7	6	11	—	5
1895	10	7	14	—	5
1896	12	8	16	—	5

A temesvári lapok száma tehát a legutóbbi öt év alatt majdnem megkétszereződött, a magyar lapok száma pedig éppen háromszor annyi ma, mint öt esztendővel ezelőtt.

A **Julius Klinkhardt-féle** lipcei és bécsi betűöntő-czég elmés módon mutatja be a nyomdászvilágnak, rendelkezésre álló összes hirlapanyagait. Egy nagy alakú négyoldalas formális lapot nyomtat, melynek czime: »Neueres Zeitungs-Material«. Meglátjuk ebben a vezércikknek, egyéb cikkeknek, tárczáknak, vegyes rovatnak cím-, szöveg- és kiemelő betűanyagát; a legjobban kiabáló, leghathatósabban alkalmazható hirdetés-betűket és körzeteket mindjárt gyakorlatilag bemutatva, úgy, hogy — különösen a hirdéseket illetően — több mint két oldalon teljes gyűjteményét találjuk a kisebb-nagyobb ügyesen megszedett hirdetéseknek. A hirlap-szöveghez való betűfajok is — fraktur és antiqua — gyakorlatilag vannak bemutatva, a mennyiben találunk egy darab vezércikket, más cikket, vegyeseket stb., melyekkel a betűk alkalmazási módját demonstrálja. Az utolsó oldal a hirdetések legutóbbjében használt cím-betűk fokozatait mutatja be a legkisebb foktól a legnagyobbig. — Mindenesetre eredeti új módja az újdonságok szemléltetvé tételének, mely megérdemli a felemlítést.

A **hitelnyújtás rendezése ügyében**, a mai üzleti élet eme fölötté kényes részéről, **Hamm A.**, a frankenthal nyomdai gépeket előállító gyár tulajdonosa, köriratban hozza nyilvánosságra nézeteit, melyek során kikel a könyvnyelvi hitelezések szokása ellen és bizonyos föltételeket javasol az eladásra vonatkozólag mint általános normákat elfogadni; szerinte e föltételek közös egyetértés útján történő foganatosítása képes egyedül a gépeladási üzletben elharapódzott visszás állapotoknak véget vetni.

Svájcz hirlapirodalma. Mult évben a kis Svájcban 1003 újság és folyóirat jelent meg. E számban foglaltatik 564 német nyelvű, 319 franczia, 34 olasz, 6 angol és 3 román (nem oláh, hanem svájci tájszólású), továbbá 43 más különböző nyelven kiadott lap. A maig fennálló, legöregebb svájci hirlap az 1683-ban megindult *Zürcherische Freytagszeitung*, azonkívül még 13 más lap jelenik meg a mult század óta. Napilap van összesen 94; példányszám tekintetében 27 lap 10—20.000 előfizetővel bír, öt 20—30 ezer, kettő 30—40.000 és egy 40. ezren felüli példányban jelenik meg, míg a *Pelikan* című vallásos lap Útznachban 60 ezerrel áll első helyen.

A **szedő és korrektor.** Mult (februáriusi) füzetünkben, elől irt cím alatt megjelent cikkünkben két kellmetlen sajtóhiba csúszott be, melyet itt helyreigazítunk. Az egyik a 20-ik oldalon levő jegyzetben van, a melynek második sorában ez áll:kiadta, *akadémiai jóváhagyással, Heckenast stb.* — e helyett az: *akadémiai jóváhagyással elhagyandó s így olvasandó: ... kiadta: Heckenast stb.* A másik sajtóhiba a 21. oldal szövegében van, ott ugyanis a második hasáb első bekezdésének második sorában ez áll: *tényleg a nyelvünk engedi kimondani...* — e helyett ez olvasandó: *tényleg a nyelvünk nem engedi kimondani stb.*

Pályázati hirdetés.

A *Grafikai Szemle* szerkesztősége — a Szakkör választmányának megbízásából — pályázatot hirdet egy olyan *szakcikkre*, a mely a *könyv- és folyó (compress) szedést* tárgyalja.

A pályázat föltételei:

1. A cikk terjedelme ne legyen nagyobb, mint a mennyit a *Grafikai Szemle*nek hat-hét nyomtatott oldala kitesz.
2. A könnyed és érthető modorban irt és lehetőleg példákkal demonstrált cikk pályadíja *30 korona*.
3. A cikk megbirálását a Szakkör *irodalmi és szakbizottsága* végzi, a mely csakis irodalmi színvonalon álló és helyes technikai fejtegetéssel tárgyalt cikkeknek ítélheti oda a díjat.
4. Döntés esetén a némileg gyöngébb irodalmi színvonalon álló, de a nagyobb technikai tudással bíró cikké az elsőbbség, a mely esetben azonban az irodalmi bizottság, vagy esetleg a szerkesztőség azon simításokat végezhet.
5. Az idegen kézzel írott és jeligés levéllel ellátott pályamunkák beküldésének végső határnapja június hó 14-dike. (A 14-diki *postadátummal* ellátott levelek is érvényesek.)
6. A díjat nem nyert pályamunkákat a szerkesztőség egy hónapig megőrzi, a mely határidő letelte után úgy azokat, mint a jeligés leveleket is a választmány előtt megsemmisíti.
7. Egyéb dolgokban vagy felmerülhető vitás kérdésekben az együttes bíráló-bizottság szavazattöbbséggel, saját belátása szerint dönthet.
8. A pályamunkákat a fentebb jelzett határnapig a *Grafikai Szemle* szerkesztőségébe (V., hold-u. 7. sz.) kell küldeni.

Budapest, 1897. február hó.

A *Grafikai Szemle*
szerkesztősége.

Kitüntetve a császári sas használati jogával
Kitüntetések. Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján — a legrovidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai berendezéseket** nagy és kisszabású üzletek részére, szévágású betűkkel, körzetekkel, mindenféle gépekkel és berendezéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.

Méltányos feltételek. — Szolid kivitel.

HIVATALOS RÉSZ.

A kijelölő-bizottság e hó 11-én tartott értekezletén a következő hivatalos jelölt-névsort állította össze: Elnök: Tanay József; alelnök: Schwind Béla; titkár: Tichy Ákos; másodtitkár: Radnai Mihály; pénztáros: Rencsisovszky Ferencz; ellenőr: Plachy Lajos; leltárosok: Pamuk Ferencz és Román Antal. *Választmány*: Benkő László, Bujnovszky Rezső, Firtinger Károly, Fodor Zsigmond, Gang Károly, Götz József, Grócz Ernő, Gyöngyösi Sándor, König Lipót, Ligeti Jenő, Lőrincz Kázmér, László Dezső, Major István, Mesterházy Sándor, Pavlovsky József, Spitz Adolf, Stalla Márton, Simonics Samu, Szikora János, Wollner Simon.

Kedvezményes jegyek a Vígsházba. A Vígsház igazgatósága Körünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyárakat engedélyezte:

Földszinti támlásszék	IX—XII. sor	80 kr.
»	XIII—XVI. »	70 »
I. Erkély	II—V. »	80 »
I. »	VI—XI. »	50 »
II. »	zártszék I. »	80 »
II. »	II—IV. »	40 »

Bemutatóelőadásokra (premier) is használhatók.

Vasár- és ünnepnapokon nem érvényesek.

A váltandó jegy, kelet és ár tintával irandó ki és csak aznapra érvényes, melyre kiállítva lett.

Minden jegyre külön utalvány kell. E kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok *darabonkint egy krajczárért* kaphatók *Weinberger Dezső* (Franklin), *Pamuk Ferencz* (Athenaeum), *Tichy Ákos* (Pesti részvénytömbe), *Wagner*

Rezső (Államnyomda), *Kahn Sándor* (Légrády), *Novitzky N. László* (anyaegylet) uraknál és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VII., Kerepesi-út 64. III. 32).

Figyelmeztetés. Esetleges visszaélések elkerülése végett a *vígsházai utalványokat* (darabonkint 1 kr-ért) ezután csakis a *havi nyugta felmutatása mellett* kaphatják a Szakkör tagjai. Egy-egy tag egyszerre legfeljebb *csak öt utalványt* vehet.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott *összes szakköri tagok* névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy *postán*, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldönc útján *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárhoz (VII., Kerepesi-út 64., III. 32.) lehetőleg minden hó 12—15-ig.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű *kondícióváltást*, úgy az *abba való be-*, mint *kilépést* *haladéktalanul* adjanak tudtul a Kör *pénztárosának*, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

A lap papirosa a hermaneczi papírgyárból. — Szövegbetű az *Első Magyar Betöntőde-Részvény-Társaságtól*.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felölts szerkesztő TANAY JÓZSEF. *Főmunkatárs* FIRTINGER KÁROLY.

A Könyvnyomdászok Szakkörének hetedik (XV.) évi jelentése

1896. január 1-től december végeig.

Tisztelt Közgyűlés!

Vándor módjára morzsoljuk le egyik esztendő a másik után, úgy teszünk, mint a fősvény ember: kétszer költünk. Fizetjük a csekély havi illetéket, hogy legyen a legszükségesebbekre: szak-kiadványokra, multságokra; ezzel aztán megelégszünk, mert nem akarunk többet áldozni. Hol ebben, hol abban a vendéglőben ütjük fel sátorfánkat, majd meg igénybe vesszük az idegen testületek szívességét, ha valami célból helyiségre van szükségünk.

Hát kezdetnek megjárta az ilyen szatócs-spekuláció; de most már másképen kell gondolkoznunk. Most már kiálltunk a tűzpróbát: tizenöt éves mult áll a hátunk mögött. Ez és körünk alapszabályai elég biztosíték arra, hogy életképességünkről tanubizonyosságot tegyenek.

Sokkal kicsinyesebb célú egyesületeknek van már a fővárosban díszes otthonuk, a melyben nemesen szórakozva munkálják közös érdekeiket.

Ilyen otthon akarunk mi is. És ha a közgyűlés is úgy határoz, akkor a jövő évi jelentésben már sokkal önértesebb hangon beszélhetünk Körünk működéséről.

Ámde azért ebben a kezdetleges állapotban is ki tudtuk vívni mindenek tisztelőt és becsülését. Nemcsak itt a hazában, de a külföldön is ismerik szerény munkálkodásunkat s csak az elmúlt év folyamán is két bécsi szakember: *dr. Srpek Ottó* festékgyáros és *Schwartz Sándor*, a bécsi nyomdásztanoncz-szakiskola igazgatója, tartott körünkben nagyérdékű felolvasást.

Dr. Srpek Ottó úr két ízben, márczius 8-án és április 12-én tartott nagyérdékű szabad előadást *A kémia Gutenberg művészetének szolgálatában* címmel, melyet minden alkalommal mutatóvanyokkal is kísért.

Schwartz Sándor úr július 19-én a bécsi szakiskoláról, *annak fejlődéséről és elért sikereiről* értekezett, még pedig olyan tanulságos és vonzó modorban, hogy annak hatása alatt szinte elszégyeltük magunkat azért a hátramaradott-

ságunkért, mikép mi még mai napig is csak szerény óhaj alakjában birunk ilyen szakiskolával. Este *Schwartz* úr és családja részére sikerült kedélyes estélyt is rendeztünk, a melyen a legfesztelenebb hangulatban tüntettünk a szeretett kolléga mellett.

A két vendég-felolvasónak e helyütt is köszönetet mondunk azért a kitüntető szívességért, a melyben körünket részesítették.

Körünk tavalyi első ténykedése különben a Lövöldében tartott *téli mulatsággal* kezdődött. Ezt a pompásan sikerült kedélyes estét Augspurg Irma, Durmits Anna, Salzman Karola és Szalma Mariska kisasszonyok, Forgács István, Horváth Ferencz, Hoffmann Antal (táncrendező) és Schneider Dezső urak közreműködésökkel igazán felejthetlenné tették. Az egész estélynek rendezéseért *Gyöngyösi Sándor* urat, Körünk vigalmi bizottságának elnökét illeti legnagyobb köszönetünk, a ki minden idejét feláldozza akkor, ha Körünk valamely multságáról van szó.

Ugyancsak ő rendezte a június 14-diki nyári kirándulást is, mely a Bia-Torbágy mellett levő iharosi erdőben ment végbe.

A mult évi közgyűlésünket az *Othton* díszes helyiségben tartottuk meg. Már másodikban vettük igénybe az Othton elnökségének és választmányának szives vendégszeretetét, a melyért mindjárt akkor jegyzőkönyvi köszönetet is szavaztunk és a mely köszönetünket e helyen is megismételjük.

Az évi közgyűlés alkalmával a Kör tisztikara és választmánya a következőleg alakult meg: Elnök: Tanay József; alelnök: Schwind Béla; titkár: Tichy Ákos; másodtitkár: Szöllősy Károly; pénztáros: Rencsisovszky Ferencz; ellenőr: Krammer Lipót; leltárosok: Pamuk Ferencz és Román Antal. *Választmány*: Gyöngyösi Sándor, Götz József, Bauer J. M., Major István, Grócz Ernő, Novák László, Mitterszky József, Radnai Mihály, Szikora János, Wóznér Ignác; póttagok:

Fally Henrik, Bujnovszky Rezső, Schwarz Adolf, Baán Imre, Benkő László.

A tisztségeket — Fally és Schwarz póttagok kivételével — mindnyájan elfogadták.

Időközben Szőlőssy Károly másodtitkár elutazott a fővárosból, azért a másodtitkári teendőik végzésére Radnai Mihály választmányi tagot kérte fel a választmány.

Megemlítjük még, hogy választmányi üléseinken a póttagok is résztvettek, a kik később — a beállott változások miatt — úgyszintén rendes tagokká lettek.

Ugyancsak a közgyűléssel kapcsolatosan tartottuk meg a szokásos márciusi ünnepséget is, a melyen Ács Mihály t. elnökünk *A boldogult cenzúra idejéből* címmel tartotta meg hatványalát. Most, a mikor újra elértük a márciusi ünnepség idejét, már ő is »boldogult« lett.

Ő meghalt, de emléke még sokáig fog élni közöttünk. Gondoskodtak erről a magyarországi szaktársak, a kik Körünk felszólítására lerakták kegyeletök adóját, azért, hogy a megboldogult sírját díszes sírkő jelölje még sok ideig az utódoknak, hadd lássák azok is a nemes munka önzetlen bajnokának állított díszes emlékkövet.

A sírkőre Körünk 50 frtot szavazott meg, ehhez jön még a 22 frt 79 kr. hiány is, a mivel együtt 72 frt 79 krajczárral járultunk a sírkő kiadásainak fedezéséhez. Befolyt összesen 546 frt 70 kr. Kiadás volt: a sírkőre és annak felállítására 476 frt 04 kr. koszorúra (a leleplezéskor) 20 frt, nyomtatványokra 28 frt, postaköltségekre 14 frt 49 kr., fényképezésnek 8 frt, leleplezési kiadásokra 22 frt, gyertyákra halottak estéjén 96 kr., összesen 569 frt 49 kr.

Ez a számadás nem tartozik szorosan körünk mérlegébe; de mivel mi végeztük az egészet és mi fedeztük a deficitet is, hát nekünk kell azt rendes úton és módon elszámolni.

Egy másik, felejthetetlen halottja körünknek Bauer J. Márton, a Grafikai Szemlének kezdetől fogva főmunkatársa és Körünknek tiszteletbeli tagja. Hosszas, kínzó betegség után váltotta meg őt szenvedéseitől a halál. Februártól novemberig gyötörte testét a kínzó fájdalom: ekkor kísértük ki őtet örök nyugalomra, a mikor is szép koszorút helyeztünk ravatalára, búcsúzólunk annak, a ki tudásával, szaképzettségével oly nagy szolgálatot tett a magyar nyomdászatnak. Emlékét jegyzőkönyvünkben örökítettük meg.

Már múlt évi jelentésünkben is megemlékeztünk arról, hogy a milléniumra kiadjuk a *Magyar állam nyomdász-történelmi térképét*. Ez ígéretünket be is váltottuk s Firlinger Károly szaktársunk — kit a mű megszerkesztésére felkértünk — fáradságos munkálkodásával olyan becses művel gazdagította a magyar szakirodalmat, a mely igazán méltó ahhoz a nagy alkalomhoz, a melyre az készült. A külföldi és hazai szaklapok igen elismerő hangon emlékeztek meg erről a munkáról, a mely mű Körünknek több mint ötödfél-száz forintjába került és nagyban megapasztotta a szakirodalmi alapot. Ezt tagjaink ingyen kapták meg, a kik bizonyára már ezért se sajnálják Körünk nagy anyagi áldozatát. Sajnos azonban, hogy sem a Körünkön kívül álló szaktársak, sem a főnök urak nem igyekeznek azon, hogy Körünk terhére segítsenek legalább azzal, hogy egyes példányok megrendelése által támogatnák törekvéseinket.

Már az *Évkönyvvel* mégis közelebb hatoltunk a szakemberek gondolatvilágához, mert az évről-évre nagyobb kelendőségnek örvend. Igaz, hogy egyes nyomdák, de különösen egyes vidékek előtt még ma is ismeretlen valami a magyar Évkönyv; de azért hisszük és reméljük, hogy azokon a helyeken is nemsokára ledől már az ósdi kínai fal.

A *Grafikai Szemle* gondos szerkesztésben, változatos tartalommal szolgálja körünk intenczióit. Ezt is a saját erőnk-ből tartjuk fenn. Csak néha-néha gondol arra egy-egy főnök, ha éppen jókedvében kerül az a kezébe. Hivatalos lapunk belső életében — Bauer J. M. elhunytja miatt — az a vál-

tozás állott be, hogy annak főmunkatársa novembertől kezdve *Firlinger Károly* szaktársunk lett.

Körünk belső ügyeit a választmány és az elnökség intézte el, a nagyobb kiadások fedezését pedig mindenkor a havi fölölvasó-ülések szankcionálták.

A múlt év folyamán hét rendes és egy rendkívüli választmányi ülést tartottunk. A rendes üléseken a folyó ügyeket intéztük el; a rendkívüli ülés pedig egészen Ács Mihály emlékének volt szentelve.

Havi fölölvasó-ülést összesen hatot tartottunk 1896-ban. Ezekon kívül dr. Srpek Ottó tartott két szabad előadást és október 25-én tartottuk meg az *Ács-gyászünnepelet*, mely alkalommal Láng József nagyváradai nyomdatulajdonos, Körünk örökös tiszteletbeli főtitkára tartott emlékbeszédet megboldogult mesteréről.

A rendes havi üléseken Ács Mihály, Danielisz Lipót, Haraszi József, Schwartz Sándor (Bécs) és Tichy Ákos (kétszer) olvastak fel.

Ugyancsak a választmány és az elnökség rendezte az iparos-szolgák időleges kiállítására keretében azt a gyűjteményes kiállítást is, a melyben a Szakkör kiadványain kívül még több tag is résztvett munkájával. Így Götz József és Mitterszky József első díjat, Hoffmann Antal, Pumsenberger Antal, Spitz Adolf, Weisz Adolf második díjat, Stalla Márton pedig harmadik díjat nyertek a kiállított dolgozatokért. Ezek miatt persze a kör lemondott minden kitüntetéséről, mert csakis az volt a célja, hogy abban tagjai részesülhessenek.

Erre a kiállításra zsüri-tagnak Körünk elnökét: *Tanay Józsefet* is kinevezte a miniszter, ezzel mintegy elismerését nyilvánította Körünk iránt azért, hogy az az időleges kiállításban a nyomdász-ipart képviselte.

Egy havi ülés alkalmával *Schwarcz Adolf* körtag azt indítványozta, hogy adjon ki a Kör nagy *nyomdász-lexikon*-t. Ezt akkor elvben el is fogadta az ülés; de később *Danielisz Lipót* fordult a Körhöz azért, hogy ő is szándékozik ilyet kiadni. Ekkor — erre való tekintettel — Körünk egészen felhagyott a Lexikon-ügygyel és várakozó álláspontra helyezkedett.

A havi ülés meghívóit *Gelléri és Székely* nyomdájá ingyen készíti el Körünknek, a mely áldozatkészségért és Körünk iránt való jóakarattért e helyen is köszönetet mondunk a nevezett főnök uraknak.

A mi végre Körünk *tagállományát* illeti, az a múlt évihez képest némi emelkedést mutat. Van ugyanis körünknek 8 tiszteletbeli és 308 rendes és pártoló, összesen 316 tagja.

A tagok létszámát, azok befizetéseit és hátralékait a Kör buzgó pénztárosa: *Rencsisovszky Ferencz* szaktársunk tartja nyilván és ő intéz el minden finanziaális dolgot, a mely Körünk belső életében előfordul. Szabadidejét, sokszor éjszakáját áldozza fel azért, hogy a tagok követeléseit ki-éleghesse, mert hát, a ki fizet, az követeli a jogát és nem tekinti azt, hogy a kitől követel, az maga is csak sziveségből, a közjó érdekében munkál.

És ezzel elérkeztünk évi jelentésünk végére, a mely vázlatosan bemutatja az 1896. év amasz eseményeit, melyek Körünk kebelében előfordultak.

Volt örömünk, bánatunk és sokszor reményünk is a jövőendőben.

Örömünkkel a közjónak véltünk használni; bánatunkban osztozott velünk a szaktársak összessége; reményeink meghiúsultán pedig nem csüggedünk el, mert kítartással, erős akarattal és szerény fellépéssel sokat el lehet érni.

Talán, ha a t. tagok is megértik szándékunkat, jövőre már biztos fedél alá vezérelhetjük Körünket, a mely eddig csak vándorként bandukolt egyik helyről a másikra.

Ez legyen hát az utolsó panaszos évi beszámolóunk! Budapest, 1897. évi márczius hóban.

Tichy Ákos, titkár.

BEVÉTEL.

Pénztári kimutatás 1896. január 1-től december 31-ig.

KIADÁS.

Áthozat 1895. december 31-ről		808	52	Ács-síremlék kiadása	595	98		
10 drb Hitelszöv. részjegy à 5 frt		50	—	Mulatságok	421	22		
2 » Gutenberg-részv. à 25 frt		50	—	Nyomdászamlák	112	60		
Gutenberg-szobor-alap		50	—	Ács Mihály síremlékére	50	—		
Tagsági járulékokban befolyt:				Adományok és ajándékok, Bauer				
Alkotmány	6	30		J. M. koszorú	68	95		
Allamnyomda	30	40		Pénztáros tiszteletdíja	59	—		
Athenaeum	80	10		Dr. Srpek előadása	16	88		
Bróza	4	80		Vegyes kiadások	71	09	1395	72
Buschmann	11	10		Készpénz 1896. decz. 31-én			807	53
Corvinus	29	40		10 drb Hitelszöv. részjegy à 5 frt			50	—
Czettel és Deutsch	14	40		2 drb Gutenberg-részv. à 25 frt			50	—
Egyetemi nyomda	23	70		Gutenberg-szobor-alap			50	—
Franklin	79	20		Szakirodalmi alap:				
Garai Mór	6	60		1896. Évkönyv kiadása	744	01		
Gelléri és Székely	4	40		1895. Grafikai Szemle kiadása	963	39		
Hamburger és Birkholz	5	40		Nyomdásztört. térkép	453	25	2160	65
Hornvánszky	18	30		Készpénz 1896. decz. 31-én				
Hungária	20	70		Függő követelés			314	73
Kosmos	11	40					153	—
Községyi nyomda	18	60		Összesen				
Légrády	58	80					4981	63
Magyar nyomda	3	60						
Márkus Samu	14	10						
Nagy Sándor	23	10						
Neumayer	9	30						
Neuwald	7	80						
Országgyűlési Értesítő	4	20						
Pallas	72	50						
Pátria	21	30						
Pester Lloyd	13	80						
Pesti részvénytynyomda	106	90						
Poldini	9	90						
Posner	21	90						
Pressburg	5	40						
Rózsa K. és neje	5	40						
Sz. Gellért	2	70						
Wodianer F. és fiai	11	40						
Pécsről	25	50						
Esztergomból	6	60						
Eperjesről	5	40						
Szegedről	3	90						
Egyes tagoktól	50	40						
	848	70						
10% a szakirodalmi alapra	84	87	763	83				
Ács-síremlék bevétele			546	70				
Mulatságokon			79	20				
Hitelszöv. és Gutenberg-osztalék			5	—				
Szakirodalmi alap:								
Áthozat 1895. decz. 31-ről			565	80				
10% a főpénztártól			84	87				
1896. Évkönyv bevétele	645	80						
1896. » függő követelése	42	—	687	80				
1895. Grafikai Szemle bevétele			1133	25				
Színházi utalványok, körkép- jegyek elárusításából			41	66				
Régi Évkönyvekért			4	—				
Függő követelés			111	—				
Összesen			4981	63	Összesen		4981	63

Krammer Lipót
ellenőr.

Rencsisovszky Ferencz
pénztáros.

Tagok névsora (1896. január 1-től 1896. december 31-ig).

A *-gal jelöltek pártoló tagok.

Tiszteleti tagok:	Dömölky Gyula Dvorszky Kálmán	Jándy Imre Janovits Ferencz Járday Sándor Jeszzensky Károly	Obendorf Rezső Oberfrank Ferencz Opprecht Adolf	Simonovits Kornél Singer V. Lajos Skuts Dénes Somlyay Imre Spielmann S. Antal Spitz Adolf Spitzer Márk Strauch Alajos Stalla Márton Stehr József Striska Ede Striska Samu Srompf Gyula Svoboda István Szabó Imre Szemján Károly Szentkeressy Károly Szép Mihály Szikora János Szily Péter Szetmán Antal Szokolay János Szöllőssy Károly Szöllőssy Mihály Sztanajovits József Szuszán György
Lovag Falk Zsigmond Firtinger Károly Gelléri Mihály Hornvánszky Viktor Láng József Pusztai Ferencz Szabó Dezső Tanay József	Farkas Mihály Fazekas Alajos Fekete Ferencz Feldmann I. Pál Feldmann Mór Ferdinánd Géza Fésűs József Fiedler Károly Fischhoff Henrik Flock Sándor Fodor Zsigmond Franczia József Frank M. Béla	Káhn Sándor Karch Lipót Keller Antal Keményffy Dezső Kerekes István Kerkovszky Rezső Kirner Nándor Kiss Ferencz Klaska József Klein Adolf Klein Henrik Klein H. Lipót Klein Miksa Klein Tivadar Kohn Samu Kollmann József Konczer István König Lipót Koreczky István Kornits Károly Kovács Fülöp Kozel János Krammer Lipót Kránitz Pál Krausz Mihály Krausz Soma Krecsek Antal	Pamuk Ferencz Pavlovsky Alajos Pénzes Károly M. Peőtz Ignác Perger Gyula Perlmutter Károly Pethő Sándor Plachy Lajos Podgorszky Károly Poldini Ede id. Pollacsek József Preisich Jakab Prinner Arnold Privigyei Emil Prohászka József Pumsenberger Antal	Tauszig Sándor Téry Sándor Tichy Ákos Tiringer Károly Tomka Antal Török Béla Tóth Árpád
Rendes és pártoló tagok:	Gaál László Gábriel J. Károly Gang Károly Gärtner Manó Gelberger Mihály Gerlach Ágoston Glázt József Glück Béla Goldberger Ármin Goldstein Ármin Götz József Grócz Ernő Grósz Ferencz I. Grósz József II. Grosz J. Károly Grósz Sándor Grüngras József Grünstein Mór Gyöngyösi Sándor Gyuresik János	Lang Ede Láng F. Géza László Dezső Latkóczy Lajos Lehótzky Dezső Lichtenstein János Ligeti Jenő Lilienfeld Károly Liptay Sándor Lohr Antal Lőrincz Kázmér *Lossovy Lipót *Lövey Nándor Loysch Dezső Lyszji Pál	Radnai Mihály Radnai Vilmos Radó Lipót Reisinger István Reisz Béla Reisz Jenő Rencsisovszky Ferencz Reppa Ferencz Rohonczy János Roller István Román Antal Romberger Tivadar Rosenfeld Péter Róth József Rózsa Lajos	Varga Dezső Vas Miksa Velőssy Károly Vörös Vimos
Ádám Ármin Ádám Dezső Adlmann János Agnelly Béla *Aigner Antal ifj. Aigner József ifj. Ancsán József Andor László Appelt József Augenfeld Miksa Axelrad Gyula	Haberler Ede Hanna Károly Haraszi József Harsányi János Hegy* Imre Heiszer Pál Heller Ignác Hellerschmiedt Alajos Herz Manó Herzog Salamon Hirschkovitz Jónás Höflinger István Holczér Géza Holicsovits Mihály Honig Lajos Horowitz Elek Hortolányi Sándor Horváth Antal I. Horváth Antal II. Horváth Endre Horváth György Horváth Jenő Huber Béla	Lang Ede Láng F. Géza László Dezső Latkóczy Lajos Lehótzky Dezső Lichtenstein János Ligeti Jenő Lilienfeld Károly Liptay Sándor Lohr Antal Lőrincz Kázmér *Lossovy Lipót *Lövey Nándor Loysch Dezső Lyszji Pál	Safcsák Rezső Salamon József Sándor János Schäffer Mór Scheffer Lajos Schimek Ferencz Schindelek Ferencz Schlesinger Adolf Schlesinger Ármin Schlesinger Mór Schmetzkó Gyula Schmidt István Schmidt János Schmidt Mihály Schneider Dezső Schnell József Schnitzler Gyula Scholtz János Schönfeld Jakab Schopp János Schwandtner Lajos Schwarz Ambrus Schwarz Ferencz Schwarz J. István Schwarz Mór Schwarz Pál Schwarz Sándor Schweiger Mór Schwind Béla Sembery Pál Simonits Sámuel	Wagner Antal Wagner Ferencz Wagner Géza Wagner István Wagner Rezső Walter Ernő *Weber György Weinberger Dezső Weinfeld Simon Weisz Adolf I. Weisz Ernő Weisz Márk Weisz Mór Weisz Zsigmond Weiszmann Márk Weil József Willner Leó Wisinger Manó Wittmann Ágoston Wolff Antal Wollner Simon Wonaszek Vilmos Wóznér Ignác
Balázs Károly Bálint L. Hugó Balkányi Ernő Barcza József Bartalits Zoltán Batizfalvy Lajos Batta Zoltán Battara Hektor Bauer Ferencz Bauer Lajos Bellovits Ödön Bendner József Benes Sándor Benkő László Berger Ármin Berkovits János Béró Nándor Betzky Antal Birócz Döme Blumenstock Mór Bohon Lajos Borbély Gyula Braun Ferencz Braun Izidor Braun Salamon Braun Zsigmond Bráz Zsigmond Brett Miksa Breuer Miksa Bujnovszky Rezső	Haberler Ede Hanna Károly Haraszi József Harsányi János Hegy* Imre Heiszer Pál Heller Ignác Hellerschmiedt Alajos Herz Manó Herzog Salamon Hirschkovitz Jónás Höflinger István Holczér Géza Holicsovits Mihály Honig Lajos Horowitz Elek Hortolányi Sándor Horváth Antal I. Horváth Antal II. Horváth Endre Horváth György Horváth Jenő Huber Béla	Lang Ede Láng F. Géza László Dezső Latkóczy Lajos Lehótzky Dezső Lichtenstein János Ligeti Jenő Lilienfeld Károly Liptay Sándor Lohr Antal Lőrincz Kázmér *Lossovy Lipót *Lövey Nándor Loysch Dezső Lyszji Pál	Safcsák Rezső Salamon József Sándor János Schäffer Mór Scheffer Lajos Schimek Ferencz Schindelek Ferencz Schlesinger Adolf Schlesinger Ármin Schlesinger Mór Schmetzkó Gyula Schmidt István Schmidt János Schmidt Mihály Schneider Dezső Schnell József Schnitzler Gyula Scholtz János Schönfeld Jakab Schopp János Schwandtner Lajos Schwarz Ambrus Schwarz Ferencz Schwarz J. István Schwarz Mór Schwarz Pál Schwarz Sándor Schweiger Mór Schwind Béla Sembery Pál Simonits Sámuel	Wagner Antal Wagner Ferencz Wagner Géza Wagner István Wagner Rezső Walter Ernő *Weber György Weinberger Dezső Weinfeld Simon Weisz Adolf I. Weisz Ernő Weisz Márk Weisz Mór Weisz Zsigmond Weiszmann Márk Weil József Willner Leó Wisinger Manó Wittmann Ágoston Wolff Antal Wollner Simon Wonaszek Vilmos Wóznér Ignác
S. Dani János Danielsz Lipót Darvas Adolf Dobler Károly	Ihring Ferencz Ilauszky József Illés István Illés Lajos Ipper Sándor	Neszmerák Kálmán Neufeld Mór Neufeld Simon Neuwald Illés Novák Alajos Novák László	Zachumenszky Géza Zimmermann Rezső	

Diszes
Bekötési táblák
(kék és piros színben)

lapunk 1896. és előbbi évfolyamaihoz
67 krajezárért rendelhetők meg la-
puk kiadóhivatalában. — A vidéki
megrendeléseket két héten belül ex-
pediáljuk el.

ELSŐ MAGYAR
Könyvnyomdai Szakasztalos
BÖLE JÓZSEF
BUDAPEST, VIII. Vas-u. 7. vagy Stáhlly-u. 1.
Elvállal mindennemű
épület- és butorasztalos-munkát.
*Javítások elfogadlatnak és pontosan
eszközölletnek.*

Könyv- és könyomdai
festékek gyára.

WÜSTE F.
— BÉCS —
I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű
festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

GYÁR
Klein-Schwechaton
(Bécs mellett) van.

Könyv- és könyomdai festékgár

Schiff, Srpek

& Comp.

KÖZPONT:
BÉCS

I., Lothringenstrasse 3.

Koromégetés Kenczefőzés
Hengeranyag.

A gyártmányok védjeggyel vannak
ellátva.

A cég budapesti
kizárólagos képviselője és raktára

BUDAPEST
VII. ker., Dohány-utca 10. szám.

TELEFON 50-83.

KALMÁR LAJOS

Figyelmeztetés.

A nyomdákban a hengerek át- és újjáöntése gyakran szükségessé válik, miért is bátorodunk a t. nyomdatulajdonosoknak legkitünőbbnek elismert hengeranyagainkat a következő árak mellett ajánlani:

»Austriac extra kgrja	1 fnt 80 kr.
» prima »	1 » 50 »
»L. hengeranyag »	1 » 25 »

Fenti árak franko házhoz szállítva értendőnek. — Bátorodunk a t. nyomdatulajdonosok becses figyelmét különösen »L.« hengeranyagunkra felhívni, mely úgy kitűnő minősége, mint olcsó ára által előszeretettel használtatik.

Mintákkal bármikor kívánatra díjmentesen szívesen szolgálunk.

• TELEFON 181 •

Luxuspapírok.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉSE
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁRA

Budapest
V., Báthory-utca
20. sz.

Itatospapírok.
Lemezek és fénylemezek.
Kartonpapírok stb.

Mindenféle
író-, fogalmazó-, okmány-,
nyomtató-, illusztráció-
s rajzpapírok raktára.

Színes
papírok.

A Zágrábi Papírgyár-Részvénytársaság
egyesüli magyarországi elárulója.

Wörner J. és Társa
Gépgyára és Vasöntődéje Budapesten

KÉSZIT:

Egyszerű gyorssajtókat, 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.
Kétszint nyomó gépeket, 2 festékszerke-
zettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.
»Hungaria« akcezidensz-gyorssajtókat.
Tégelynyomású gyorssajtókat.

Önműködő késköszörülő-gépeket.
Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-
sajtókat.
Csomagoló- és simító-sajtókat.
Papírvágó- és papírfúró-gépeket.

Könyomdai gyorssajtókat.
Könyomdai kézisajtókat.
Tömöntődei berendezéseket.
Transzmisszió-telepeket.

Körforgású nyomógépeket
ujságok, könyvek és illusztrált mű-
vek egy- és többszínbeni nyomására,
tökéletesbitett tölcser- és körbenforgó
késajtogató készülékkel.

Használt gyorssajtók
alaposan kijavítva és átalakítva, jótállás mellett jutányos árért eladóak.

Nagy választékot tart a legkülönfélébb
czélszerű és divatos

Könyv- és Czimbetűkből.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

BETŰ- ÉS TÖMÖNTÖDE

BUDAPEST

VII., Király-uteza 83. sz.

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rásokat, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János-utca 8. sz.

(Alapítalott 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

Géplevélboríték * Gyászlapok

— Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-uteza
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papirkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papírárúk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ.

Államilag kedvezményezett

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

47.004. és 53.406.
sz. osztrák-magyar
szabadalmak.

Kurzweil János és Tsa

Kitüntette:
Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Ipar-Egyes.
1892.

GYÁR:

Budapest

IRODA ÉS RAKTÁR:

IX. ker., Márton-uteza 19.
Vendel-uteza 17.

V. kerület, Hold-uteza
23. szám.

Készít legjobb minőségű

ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festéket.

KOROMÉGETÉS.

KENCZÉK. BRONZOK.

Telefon 270.

Patent gelatin-hengeranyag.

Szedősorzó igazítható fessítővel, szabadalmazott saját találmány.

Ármérséklés.

Gyártelepemnek tetemes megnagyobbítása és új, czélszerűbb gyárberendezésem folytán, azon gépekre nézve, melyeket a folyton emelkedő kereslet következéskében tömegesen gyártok, a nyersanyagok árának állandó emelkedése daczára képes voltam

életbeléptetni.

Ármérséklést

A kik gépeket kívánának beszerezni, igen jól teszik, ha megrendelés előtt árjegyzékem megküldését kérik.

Krause Károly

gépgyára Lipcsében.

Első Magyar

Betüöntőde-Részvénytársaság

Telefon 450.

VI. ker.
Dessewffy-utca
32. szám.

Budapesten

Ólomzárnyártás

Mechanikai műhely

EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEK

jutányosan és gyorsan foganatosíttatnak.

Folyton dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimbetükben

további

Körzetek, Rézleániák és

* * * Kizárásokban

a legkülönfélébb

ÉKITMÉNYEK

és egyéb

nyomdai felszerelvényekben.

RÉZLENIAGYÁRTÁS

TÖMÖNTÖDE * GALVANOPLASZTIKA

BÉLYEGZÓMETSZÉS

E lap szövege az öntőde betűivel nyomtatott.

REPRODUKÁCIÓ-MŰINTÉZETE
PHOTO-CZINKOGRAFIA

WOTTITZ
MANFRÉD

BUDAPESTEN
VÁCZI-KÖRUT

53.

AUTOTYPIA :
PHOTOTYPIA :
GEMIGRAFIA

Illusztrációfesték

Kgrja 8 frt.

Könyv- és könyomdai festékgyár

SCHIFF, SRPEK & COMP.

BUDAPEST.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEÉMIA
KÖNYVTÁRA

- Német-Bogsán.**
Zeier A. J.
- Német-Palánka.**
Kristofek József.
- Nyiregyháza.**
Jóba Elek.
Piringer János.
- Nyitra.**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Özv. Neugebauer Anna.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse.**
Gavansky Bozsidar.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa.**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza.**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Oroszháza.**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova.**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak.**
Nyitrávölgyi gazd. egylet
nyomdája.
- Paks.**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova.**
Jovanovics Testvérek.
Kosanics N. Miklós
Vig Er.
Wittigschlager Károly.
- Pápa.**
Gajdberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs.**
Madarász Béla.
Pecsi irod. és könyvny. r.-t.
Taizs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska.**
Ruber István.
- Perjámos.**
Pirkmayer Alajos.
- Petrosény.**
Figuli Antal.
- Pozsony.**
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Eder István.
Wavra Antal.
Westungarischer Grenz-
bote nyomdája.
Wigand K. F.
- Pöstyén.**
Gipsz H.
- Predmér.**
Links M. utóda: Rosen-
zweig H.
- Putnok.**
Gaertner Ignác
- Resicza.**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat.**
Náray I. A.
Rábely Miklós.
Ungvári Ármin.
- Rozsnyó.**
Kovács Mihály.
- Rózsashegy.**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján.**
Blumberg Soma
Friedler Ármin.
- Sárbogárd.**
Spitzer Jakab.
- Sárvár.**
Jacoby Bálint.
- S.-A.-Ujhely.**
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda
(tul. Juresó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.
Ehleri Gyula).
- Sajó-Sz.-Péter.**
Glatstein Adolf.
- Sárospatak.**
Ev. ref. főisk. nyomdája
(bérlo Steinfeld Jenő).
- Segesvár.**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya.**
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György.**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós.**
Harangozó József.
- Sopron.**
Blum Ármin.
Breiner E. és Fia.
Reininger Ármin.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
- Stájerlak.**
Rose V.
- Sümeg.**
Horvát Gábor.
- Szabadka.**
Bittermann József.
Blesziits Vinceze.
Krausz és Fischer.
Schlesinger Sándor.
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár.**
Auróra-nyomda.
Gör. katn. egyházmegyei
nyomda.
- Szakoleza.**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas.**
Sámuel Adolf.
Szikas Antal.
- Szász-Régen.**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes.**
Stegmann János.
- Szászváros.**
Minerva-nyomda r. t.
- Szatmár-Németi.**
Litteczky Endre.
Molnár János
Nagy Lajosné.
Pázmány-könyvnyomda.
- Szeged.**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnai Lipót.
- Szeghalom.**
Kovács Antal.
- Szegzárd.**
Báter János.
Ujfalussy Lajos.
- Székelyhid.**
Kohn Sámuel.
- Székelyudvarhely.**
Becsek D. és Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár.**
Kaufmann F.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Szekesfeh. és Vidéke ny.
Völgyi Lajos.
- Szemecz.**
Fischer Nánthán.
- Szentes.**
Hollósy és Vajda.
Szentesi első könyvny.
részevnyársaság.
Szentes és Vidéke nyom-
dája.
- Szent-Gotthárd.**
Ifj. Wellisch Béla.
- Szenicz.**
Bezso János és Társa.
- Szepes-Varalja.**
Püspöki nyomda
- Szered.**
Sternér Dávid.
- Szerencs.**
Simon József.
- Szigetvár.**
Corvina-nyomda.
- Szikszó.**
Blank Simon.
Szilágy-Somlyó.
Böloni Sándor.
- Szill-Hadad.**
Fein Sámuel.
- Szirák.**
Gallovics N.
- Szolnok.**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Hay Fülöp.
Szolnoki Híradó nyomd.
Wachs N. Pál.
- Szombathely.**
Apfel N.
Bertalanffy József.
Fekete István.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. özvegye.
- Tab.**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca.**
Löwy B.
- Tata.**
Engländer Jakab.
Nobel Adolf.
- Temesvár.**
Csanád-egyházmegyei
nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi szövet-
kezeti nyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Rác M.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.:
Ifj. Steiner Károly).
Veres Samu.
- Tenke.**
Kellner Ignác.
- Tisza-Füred.**
Löwy Sámuel.
- Tolna.**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási.**
Jeruzsálem Ede
- Topolya.**
Wilhelm Miksa.
- Torda.**
Harmath Józsefné.
- Török-Szent-Miklós.**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén.**
Gansel Lipót.
Skarnitzl Fr.
- Turóc-Szent-Márton.**
Magyar nyomda.
Részvénynyomda.
- Ujpest.**
Kaczander és Fuchs.
Steiner Károlyné.
- Ujverbász.**
Berkovics Márk főlk-
nyomdája.
- Újvidék.**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Miletics Szvetozár.
Pajevics Arzén.
Popovics Testvérek.
Szerb kolostorok könyv-
nyomdája.
- Ungvár.**
Gellisz Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác.**
Kir. orsz. fegyintézeti ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Ujhely.**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
- Versecz.**
Grcsits M.
Kehrer Lajos.
Kirchner J. E. özvegye.
Wettl és Veronits.
- Veszprém.**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
Petőfi-nyomda.
- Zala-Egerszeg.**
Breisach Samu.
Özv. Tahy Rozália.
- Zenta.**
Kabos Ármin.
Klenóczkyné Cs. A.
Schwartz Sándor.
Zentai Hirlap nyomdája.
- Zilah.**
Seres Samu.
- Zólyom.**
Ifj. Nádosy Gyula.
- Zombor.**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
Zombor és Vidéke nyom-
dája (tul.: dr. Molnár
Gyula).
- Zsombolya.**
Ifj. Reichrath J.
Wunder Rezső.
- Zsolna.**
Áldori Manó.

 Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

A GRAFIKAI SZEMLE KIADÓHIVATALÁBAN

(Budapest, V., Hold-uteza 7.) kapható

A MAGYAR ÁLLAM

Nyomdászat-Történelmi Térképe

TERVEZTE ÉS MAGYARÁZÓ SZÖVEGGEL ELLÁTTA

FIRTINGER KÁROLY.

Ára 70 kr., vidékre (bérmentve) 80 kr.

Azok, kik az Évkönyvet megveszik, helyben 50 kr., vidékre pedig 57 kr. kedvez-
ményes áron kapják meg.

Beit & Co

Druckfarben-Fabriken

früher
Beit & Philippi
HAMBURG

A cég készít fekete és színes
Könyv- és könyvmdai festékeket
Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.
Vezérképviselőség és gazdagon felszerelt raktár

☛ **MÜLLER TESTVÉREK BUDAPEST,**

Főraktár és iroda: V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Betüöntőde

Rézlénia-
és
Rézbetü-gyár

Numrich A. és Tsa, Lipcse

Ujjonnan való berendezések és átöntések a legrövidebb idő alatt.

Előnyös fizetési feltételek.

Tömöntőde
Véső-intézet
Galvanoplastika
Nyomda-berendezések raktára.

Dúsan felszerelt raktár:

Betükből
Körzetekből
Vignettákból
Sarkokból stb.

Ujjonnan-
Röccen-
Orphenus-
Reklam-
Amerikai-
Gothaisch
Breslauer-
Körzetek

Résből készült
ujjonnságok:
Műszedés-körzet
Rész-alapnyomat.

Résből készült
ujjonnságok:
Műszedés-körzet
Rész-alapnyomat.

MAGYAR

A Könyvnyomdászok Szakkörének kiadásában
megjelent a

NYOMDÁSZOK

1897. XII. évfolyama. ÉVKÖNYVE

Szerkeszti:
TICHY ÁKOS

Ara szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre 67 kr., ajánlott küldéssel 82 kr.

Mindenki, a ki az Évkönyvet megveszi,
a Magyar Állam
Nyomdászati-Történelmi
Térképét

50, vidékre 57 krajczáros kedvezményes árban kapja meg.

KAPHATÓ
A GRAFIKAI SZEMLE
KIADÓHIVATALÁBAN
BUDAPEST
Hold-u. 7. szám alatt.

Schriftgiesserei

Dús választék a legjobb minőségű és díszes kivitelű, mélyvágású modern betüöntődei gyártmányokból.

Művészi kivitelű vignetták.
-Szilárd alkatú betüanyag.
Kitünő ajánlatok.

Bauer & Comp.

Főszékhely: **Stuttgart** • Érdeklődőknek készséggel szolgálunk ujonnan megjelent, dústartalmú mintakönyvünkkel. • **Düsseldorf**